Pamięć polityczna jako źródło sprzeciwu na przykładzie elektoratu Sławomira Mentzena

Matylda Skaza, 328518

Międzydziedzinowe Indywidualne Studia Humanistyczno-Społeczne (Socjologia) S1, II rok

praca napisana pod kierunkiem dr. hab. Wojciecha Goszczyńskiego, prof. UMK

Spis treści

Wprowadzenie **2**

1. Podstawy teoretyczno-metodologiczne badania protestu społecznego **2**

1.1. Definiowanie protestu społecznego 2

2. Metodyka projektu* **3**

3. Wyniki i analiza **5**

3.1. Socjodemograficzna charakterystyka respondentów* 5

3.2. Sławomir Mentzen jako lider protestu społecznego i narzędzia kreujące jego wizerunek 12

3.3. Przedmiot sprzeciwu i jego uwarunkowania 29

4. Dyskusja końcowa* **35**

Wprowadzenie

Kampania towarzysząca minionym wyborom prezydenckim w 2025 roku pokazała, jak istotną postacią na scenie politycznej stał się Sławomir Mentzen, który przez swoich sympatyków postrzegany jest jako symbol nadziei oraz bezpośredni reprezentant ich interesów. Wzrost jego popularności jest ściśle powiązany z wykorzystaniem mediów społecznościowych, które wymusiły ewolucję komunikacji politycznej (a także form protestów) w stronę działań cyfrowych, realizowanych przy użyciu platform takich jak: Facebook, YouTube, Instagram czy X. Stały się one kluczowymi przestrzeniami komunikacji polityków i ich wyborców. Kwestie te pełnią rolę bezpośredniej motywacji do realizacji tego projektu, którego celem jest analiza poparcia dla Sławomira Mentzena, traktowanego właśnie jako forma protestu społecznego w przestrzeni internetowej. Służy on pogłębieniu studium przypadku poprzez rozpoznanie kierunków i motywacji tego niezadowolenia, a także narzędzi, które wpływają na jego kreację i funkcjonowanie. Główny problem badawczy opiera się na następujących pytaniach szczegółowych:

1. Jakie główne powody skłaniają wyborców Sławomira Mentzena do traktowania swojego poparcia jako formy protestu społecznego?
2. Przeciwko czemu kierowany jest protest (wobec konkretnych partii, polityków, decyzji, instytucji)?
3. Jakie narzędzia wpływają na kreację protestu społecznego?
4. W jaki sposób wyborcy definiują funkcję Sławomira Mentzena w strukturach protestu?

1. Podstawy teoretyczno-metodologiczne badania protestu społecznego

1.1. Definiowanie protestu społecznego

Protest społeczny w ujęciu Jenkinsa i Klandermansa (Jenkins, Klandermans, 1995, s. 5-6), rozumiany jest jako forma aktywności ruchów społecznych oraz działanie polityczne mające na celu przekształcenie istniejących struktur społeczno-politycznych. Autorzy proponują tzw. model diamentowy obejmujący relacje między obywatelami, systemem reprezentacji (partie, stowarzyszenia), państwem a ruchami społecznymi. Kluczowe funkcje protestu to wprowadzanie nowych idei do debaty publicznej, kształtowanie tożsamości politycznych, wywieranie presji na instytucje oraz reprezentowanie interesów grup marginalizowanych. Obok tradycyjnych form, takich jak demonstracje czy strajki, istotną rolę odgrywają działania symboliczne i medialne (gesty, performance, happeningi), które współcześnie mogą być realizowane za pośrednictwem

internetu i mediów społecznościowych (Castells, 2010, s.18-20). Skuteczność tych działań zależy od struktury możliwości politycznych, czyli układu sił w państwie i systemie partyjnym. W procesie tym kluczowe jest przywództwo, pełniące funkcję mobilizacyjną, organizacyjną oraz reprezentacyjną wobec opinii publicznej. Na potrzeby badania protest społeczny definiuje się jako niekonwencjonalne działanie zbiorowe mające na celu wyrażenie sprzeciwu i wywołanie reakcji systemu politycznego.

2. Metodyka projektu*

*[1] Celem projektu jest określenie stopnia i charakteru poparcia dla Sławomira Mentzena jako formy protestu społecznego. Badanie obejmuje identyfikację postaw i doświadczeń wyborców, zwolenników oraz działaczy związanych z tym politykiem. Główny problem badawczy koncentruje się na następujących pytaniach szczegółowych:

1. Jakie główne powody skłaniają wyborców Sławomira Mentzena do traktowania swojego poparcia jako formy protestu społecznego?
2. Przeciwko czemu kierowany jest protest (wobec konkretnych partii, polityków, decyzji, instytucji)?
3. Jakie narzędzia wpływają na kreację protestu społecznego?
4. W jaki sposób wyborcy definiują funkcję Sławomira Mentzena w strukturach protestu?

Badanie zostało przeprowadzone metodą ilościową, a techniką zbierania danych było CAWI (*Computer-Assisted Web Interview*). Wybór tej techniki wynika z możliwości, takich jak: łatwe dotarcie do respondentów należących do grupy docelowej, szansa zebrania oczekiwanej liczby odpowiedzi w stosunkowo krótkim czasie przy niskich kosztach realizacji. Zastosowanym narzędziem był kwestionariusz złożony z trzech części odpowiadających pytaniom badawczym, a publikowany był za pośrednictwem platformy Lime Survey. Złożony był on z 14 pytań zamkniętych w tym 2 pytań filtrujących i alternatywnych (otwartych). Część pierwsza (sposób postrzegania Sławomira Mentzena i kanały komunikacji z politykiem) miała na celu zbadanie opinii respondentów na temat polityka, motywów śledzenia jego aktywności oraz oceny sposobów komunikacji. Druga część (ocena sytuacji społeczno-politycznej i położenie Sławomira Mentzena w tej ocenie) również posiadała charakter merytoryczny, a jej zadaniem było odkrycie stosunku respondentów na aktualne wydarzenia polityczne w Polsce i na świecie. Ostatni segment narzędzia miał charakter metryczki, która pozyskiwała informacje na temat:

[1]*część praxy, która została przygotowana wraz z Mileną Kijewską w ramach zajęć projekty badawcze w praktyce II

wieku, płci, miejsca zamieszkania, sytuacji zawodowej i relacji badanego ze Sławomirem Mentzenem. Kwestionariusz umieszczony został w aneksie raportu.

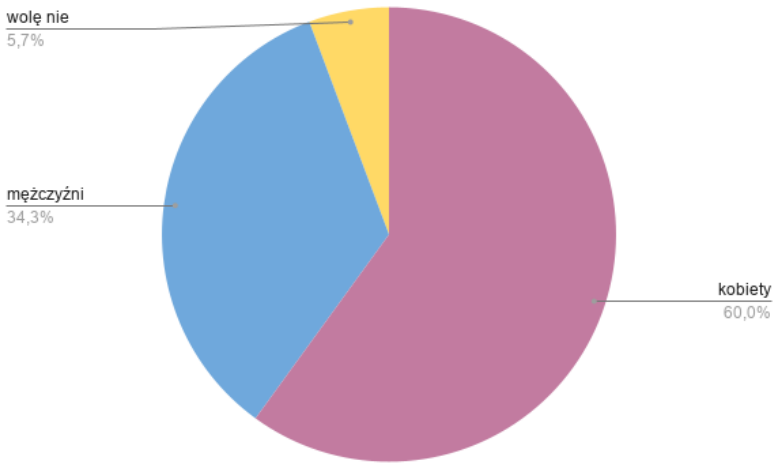
Badanie skierowane było do osób powyżej 18 roku życia, które są zwolennikami, sympatykami, wyborcami lub działaczami związanymi ze Sławomirem Mentzenem. Rozszerzenie kryteriów wyboru jednostek wynika z doświadczeń z poprzednich etapów projektu, gdzie włączenie sympatyków i zwolenników do próby pozwoliło na uzyskanie pełniejszego obrazu w interesujących nas obszarach. Dobór próby wykorzystany w projekcie miał charakter nieprobabilistyczny i celowy. Narzędzie zostało opublikowane w 15 grupach na Facebooku, które są dedykowane sympatykom, wyborcom i działaczom z kręgu polityka. Z uwagi na to, proces wyboru respondentów do badania nie był kontrolowany i miał charakter całkowicie otwarty dla członków w.w. grup, którzy wyrazili chęć wypełnienia ankiety. Spowodowało to dużą nadreprezentację kilku kategorii w pytaniach socjodemograficznych, co dokładniej scharakteryzuję w pierwszym punkcie trzeciej części raportu.

Jak wynika z dotychczasowego opisu, badanie zostało zrealizowane w pełni zdalnie. Ankieta online była aktywna od 15 maja do 3 czerwca 2026 r. Kwestionariusz opublikowany został za pośrednictwem platformy Lime Survey, a udostępniony został na 15 grupach na Facebooku, które wybrano na podstawie kryteriów opisanych przy doborze próby. Uczestnicy przed przejściem do faktycznej części badania zostali poinformowani o jego celu, pełnej anonimowości, zbiorczym wykorzystaniu wyników, możliwości zrezygnowania w dowolnym momencie bez podania przyczyny, a przejście do kwestionariusza wiązało się z wyrażaniem zgody na udział w projekcie. Oczywiście, badanie miało charakter dobrowolny. Wypełnienie ankiety zajmowało przeciętnie około 10 minut. Łącznie uzyskano 175 ankiet, w tym 70 kompletnych. Po zebraniu odpowiedniej liczby odpowiedzi, zostały one wyeksportowane, sprawdzone i wyczyszczone. Przed rozpoczęciem analizy kilka kategorii zostało przebudowanych w celu ułatwienia samego procesu, który trwał od 26 czerwca do 7 lipca 2026 roku.

3. Wyniki i analiza

3.1. Socjodemograficzna charakterystyka respondentów*

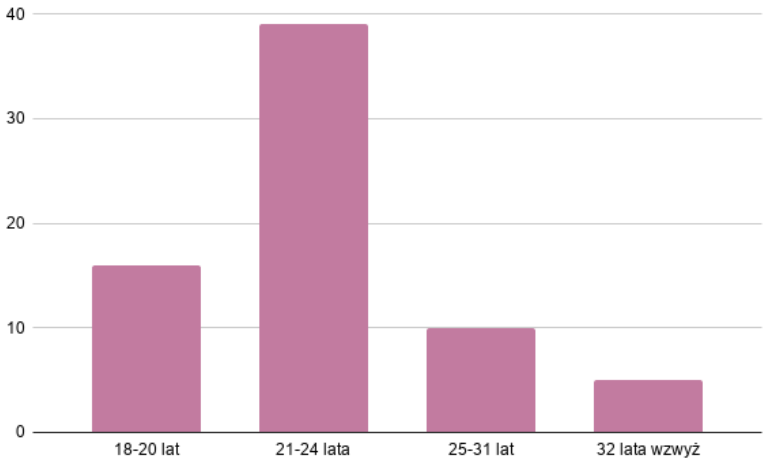
*[2] Ostateczna wielkość próby badawczej wyniosła N=70, przy czym kobiety stanowiły aż 60% respondentów (n=42), a mężczyźni 34,35% (n=24). Odpowiedź "wolę nie odpowiadać" zaznaczyło jedynie czworo badanych, co odpowiadało 5,7% przy liczebności n=4. Daje to obraz nadreprezentacji kobiet w próbie, co jest dużym odstępstwem od poprzednich realizacji projektu (etnografii internetowej i IDI), w których mężczyźni byli najczęstszymi jednostkami w badaniach.

Wykres 1. Płeć respondentów.

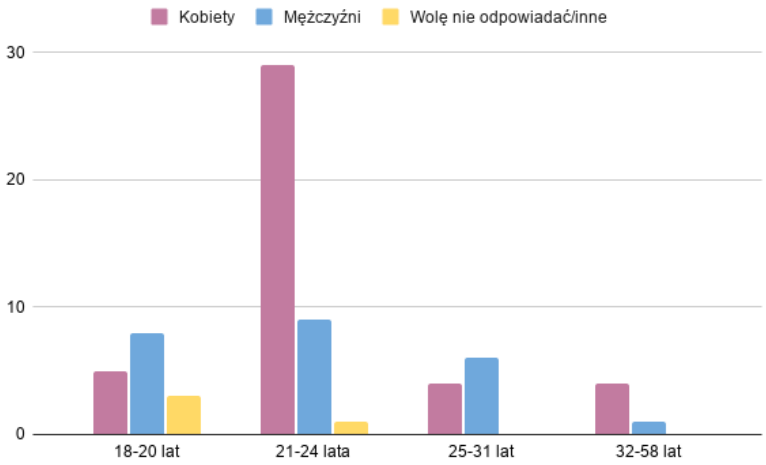
Wiek w narzędziu mierzony był na zmiennej ilościowej, jednak w celu ułatwienia analizy i opisu wyników, został przekodowany na 4 kategorie: 18-20 lat, 21-24 lata, 25-31 lat, 32 lata i więcej (wykres 2). Nieregularne przedziały wynikają z nadreprezentacji osób między 18 a 24 rokiem życia i konieczności podzielenia tych grup. Jak można zauważyć na wykresie drugim, najliczniejszą grupę stanowią badani między 21 a 24 rokiem życia (n=39). W dalszej kolejności znajdują się kategorie osób w wieku od 18 do 20 lat (n=16) oraz od 25 do 31 lat (n=10). Najmniej liczną grupę stanowią badani od 32 roku życia wzwyż (n=5). Najmłodsi respondenci mają 18 lat, co jest efektem badania wyłącznie osób pełnoletnich, a najstarszym badanym jest osoba w wieku 58 lat. Próbę zdominowali respondenci w wieku 21 lat (n=13), a jej połowa nie przekroczyła 22. roku życia, podczas gdy pozostali uczestnicy mieli co najmniej 22 lata.

[2]*część praxy, która została przygotowana wraz z Mileną Kijewską w ramach zajęć projekty badawcze w praktyce II

Wykres 2. Wiek respondentów w przyjętych kategoriach

Udział płci w przyjętych kategoriach wiekowych przedstawiony został na wykresie nr 3. Wcześniej wspomniane nadreprezentacje znajdują potwierdzenie w zdominowaniu próby przez kobiety w wieku między 21 a 24 rokiem życia (n=29, % z N=41,4%). Drugą pod względem liczebności grupę stanowią mężczyźni w wieku od 21 do 24 lat (n=9, % z N= 12,9%).

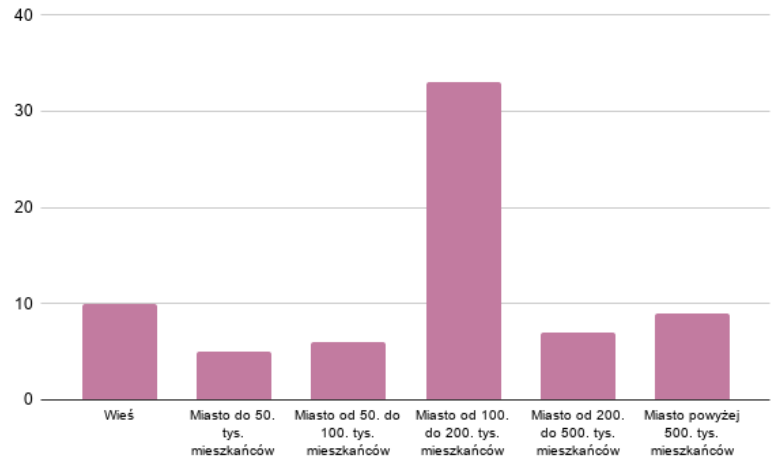

Wykres 3. Struktura wieku respondentów w podziale na płeć.

Przyczyny tak znacznej przewagi liczebnej tej kategorii doszukujemy się w technice zbierania danych, którą było CAWI (*Computer-Assisted Web Interviewing*), oraz w brak kontroli nad informacjami socjodemograficznymi podczas samego procesu, co wynikało z ograniczonego czasu realizacji. Wyjaśnienie to przyjmuje się dla wszystkich nadreprezentacji poszczególnych kategorii w danych metryczkowych.

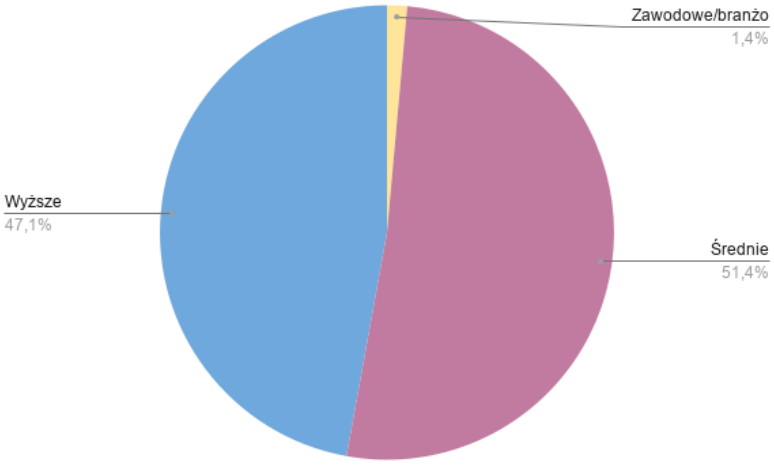
Wśród badanych największą grupę stanowią osoby zamieszkujące miasta liczące od 100 do

200 tysięcy mieszkańców (47,1%), a kolejną mieszkańcy wsi (14,3%). Osoby mieszkające w największych miastach (powyżej 500. tysięcy mieszkańców) stanowią ok. 12,9% próby badawczej. Najmniej liczną grupę uczestników badania stanowią mieszkańcy najmniejszych miast (7,1%).

Wykres 4. Miejsce zamieszkania respondentów.

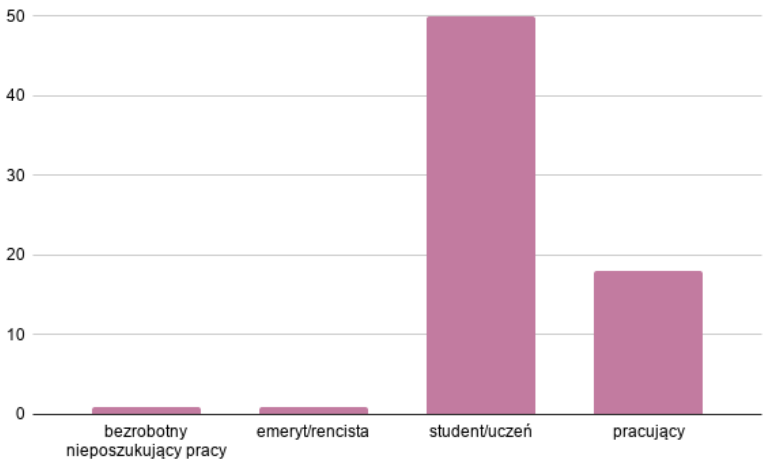
Poziom edukacji deklarowany (wykres 5. *wykształcenie respondentów*) przez uczestników badania ograniczył się do 3 z 4 możliwych kategorii. Żadna z badanych osób wskazała wykształcenia podstawowego, a zawodowe/branżowe reprezentuje jedna osoba, co stanowi 1,4% ogółu. Najczęściej wskazywane było wykształcenie średnie (51,4%) a zaraz obok znajduje się wykształcenie wyższe (47,1%).

Wykres 5. Wykształcenie respondentów.

Status zawodowy badanych (wykres 6. *sytuacja zawodowa respondentów*) przedstawia kolejną, bardzo wyraźną nadreprezentację niektórych kategorii. Wśród ankietowanych największą

grupę stanowią osoby studiujące lub uczące się (71,4% przy n=50), a kolejne miejsce zajmują respondenci pracujący (25,7% przy n=18). Status bezrobotnego nieposzukującego pracy oraz emeryta lub rencisty wskazało po jednej osobie (w obu przypadkach 1,4% przy n=1). W tym przypadku tak wysoki odsetek odpowiedzi pochodzących od uczniów i studentów może wynikać z publikacji ankiety na grupach *Facebookowych* przeznaczonych dla młodych zwolenników Konfederacji.

Wykres 6. Sytuacja zawodowa respondentów.

Jak pokazują dane w tabeli zbiorczej (tabela 1 - należy traktować ją jednak jako tabelę poglądową, z uwagi na nadreprezentacje czy braki odpowiedzi w niektórych kategoriach), próba zdominowana jest przez kobiety w przedziale wiekowym między 21 a 24 rokiem życia, które zamieszkują miasta liczące od 100 do 200 tysięcy mieszkańców i deklarują posiadanie statustu studenta lub ucznia. Nadreprezentacje wśród mężczyzn nie są tak wyraźne, jak w przypadku kobiet. Pokrywa się jednak popularność deklarowanego miejsca zamieszkania (miasto posiadające od 100 do 200 tysięcy mieszkańców) oraz statusu zawodowego (student/uczeń). Rozkład wykształcenia dla obu płci jest niemal identyczny.

Jedno z pytań w części metryczkowej narzędzia dotyczyło określenia swojego związku ze Sławomirem Mentzenem. Respondenci mieli do wyboru kategorie takie jak: sympatyk/zwolennik, wyborca, działacz. Dane prezentują się jak na wykresie nr 7.

Wśród badanych największą grupę stanowią osoby określające swoją relację ze Sławomirem Mentzenem jako sympatycy lub zwolennicy (n=44, 62,9%). Grupa wyborców liczy 26 osób, co stanowi 37,1% ogółu. Żaden z respondentów nie wskazał, że jego relacja z politykiem wiąże się z pełnieniem roli działacza. Rozkład ten stanowi powtórzenie danych uzyskanych na wcześniejszych etapach projektu (części etnograficznej oraz IDI). Obserwowane jednostki często wspominały, że są jedynie sympatykami Mentzena, ale nie są jeszcze wystarczająco do

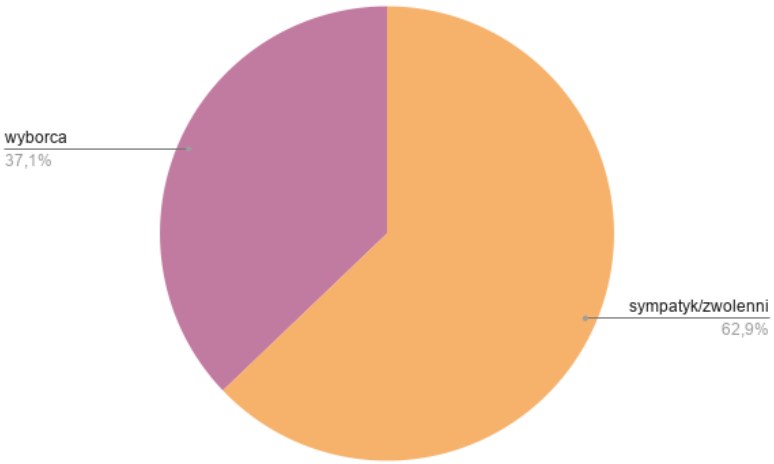
Tabela 1

Charakterystyka socjodemograficzna próby badawczej w podziale na płeć

	Kobiety ($n = 42$)		Mężczyźni ($n = 24$)		Ogółem ($N = 70$)[a]	
Zmienna i jej kategorie	n	%	n	%	n	%
Wiek						
18–20 lat	5	11,9	8	33,3	16	22,9
21–24 lata	29	69,0	9	37,5	39	55,7
25–31 lat	4	9,5	6	25,0	10	14,3
32+ lat	4	9,5	1	4,2	5	7,1
Miejsce zamieszkania						
Wieś	7	16,7	3	12,5	11	15,7
Miasto do 50 tys. mieszkańców	2	4,8	1	4,2	5	7,1
Miasto od 50 do 100 tys. mieszkańców	3	7,1	2	8,3	6	8,6
Miasto 100–200 tys. mieszkańców	19	45,2	13	54,2	33	47,1
Miasto 200–500 tys. mieszkańców	5	11,9	2	8,3	7	10,0
Miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	6	14,3	3	12,5	9	12,9
Sytuacja zawodowa						
Student/uczeń	30	71,4	16	66,7	50	71,4
Pracujący	11	26,2	7	29,2	18	25,7
Emeryt/rencista	1	2,4	0	0,0	1	1,4
Bezrobotny nieposzukujący pracy	0	0,0	1	4,2	1	1,4
Wykształcenie						
Średnie	21	50,0	12	50,0	36	51,4
Wyższe	21	50,0	11	45,8	33	47,1
Zawodowe / branżowe	0	0,0	1	4,2	1	1,4

Procenty obliczano w kolumnach (pionowo dla każdej płci osobno).

[a] Kolumna „Ogółem” uwzględnia także osoby, które wybrały odpowiedź „Wolę nie odpowiadać” ($n = 4$).

Wykres 7. Deklarowany stosunek respondentów do Sławomira Mentzena.

niego przekonane, aby oddać na niego głos. Sytuacje te sprawiły, że kryteria doboru próby oraz przestrzeni do obserwacji zostały rozszerzone o jego zwolenników. Kryteria te zrealizowano również na aktualnym etapie projektu.

Najważniejsze dane w tym kontekście przedstawia zbiorcza tabela 2. Wynika z niej, że grupy sympatyków i wyborców są silnie zdominowane przez kobiety[3] w przedziale wiekowym od 21 do 24 roku życia, zamieszkujące miasta liczące od 100 do 200 tysięcy mieszkańców i posiadające status studenta lub ucznia. Nadreprezentacje wewnątrz grupy kobiet również ukazują się w wyżej wymienionych kategoriach. W grupie sympatyków 70% kobiet mieści się w przedziale wiekowym 21-24 lata, a w grupie wyborców odsetek ten wynosi 66,7%. Ponadto większość kobiet (zarówno sympatyków 40%, jak i wyborców 58,3%) pochodzi z miast liczących 100-200 tysięcy mieszkańców oraz deklaruje status studenta/ucznia (odpowiednio 76,7% i 58,3%). U mężczyzn nadreprezentacje są mniej skupione w jednej kategorii wiekowej. Wśród mężczyzn-wyborców najliczniejsze są grupy 18-20 lat oraz 21-24 lata (po 35,7%). Podobnie jak u kobiet, najczęstszym miejscem zamieszkania jest miasto liczące od 100 do 200 tysięcy mieszkańców (70% u mężczyzn-sympatyków). Dominującą sytuacją zawodową pozostaje status studenta/ucznia, który deklaruje 71,4% mężczyzn określających się jako wyborcy. Na podstawie tych danych możemy wnioskować, że typowy respondent jest kobietą w wieku od 21 do 24 roku życia, która identyfikuje się jako sympatyk Sławomira Mentzena, zamieszkuje miasto liczące od 100 do 200 tysięcy mieszkańców i jej sytuacją zawodową jest status studenta lub ucznia. Z uwagi na nadreprezentacje w kategoriach socjodemograficznych pełnią one rolę głównie charakterystyki badanych, a wszelkie porównania będą realizowane jedynie na podstawie płci i deklarowanej relacji z politykiem. W przypadku płci zostaną wykluczone odpowiedzi "inne/wolę nie odpowiadać"z powodu ich liczebności (n=4).

[3]Jak już wspomniałam, dominacja wynika ze znacznej nadreprezentacji kobiet w próbie (aż 60% z ogółu respondentów).

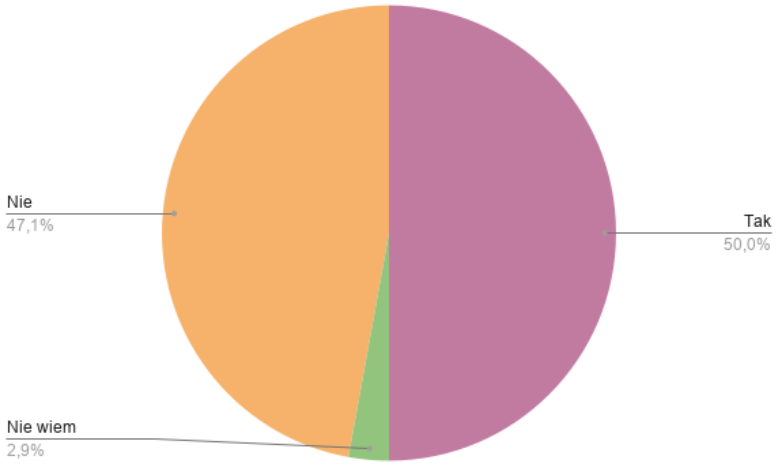
Tabela 2

Struktura socjodemograficzna badanych w rozbiciu na płeć oraz stosunek do polityka

	Kobieta				Mężczyzna			
	Sympatyk/zwolennik		Wyborca		Sympatyk/zwolennik		Wyborca	
Zmienna i kategoria	Licz.	% z kol.	Licz.	% z kol.	Licz.	% z kol.	Licz.	% z kol.
Wiek								
18–20 lat	4	13,3%	1	8,3%	3	30,0%	5	35,7%
21–24 lata	21	70,0%	8	66,7%	4	40,0%	5	35,7%
25–31 lat	4	13,3%	0	0,0%	2	20,0%	4	28,6%
32 lata i więcej	1	3,3%	3	25,0%	1	10,0%	0	0,0%
Miejsce zamieszkania								
Wieś	4	13,3%	3	25,0%	2	20,0%	1	7,1%
Miasto do 50 tys. mieszkańców	2	6,7%	0	0,0%	0	0,0%	1	7,1%
Miasto od 50 tys. do 100 tys.	2	6,7%	1	8,3%	0	0,0%	2	14,3%
Miasto 100–200 tys. mieszkańców	12	40,0%	7	58,3%	7	70,0%	6	42,9%
Miasto 200–500 tys. mieszkańców	4	13,3%	1	8,3%	0	0,0%	2	14,3%
Miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	6	20,0%	0	0,0%	1	10,0%	2	14,3%
Wykształcenie								
Zawodowe/branżowe	0	0,0%	0	0,0%	1	10,0%	0	0,0%
Średnie	15	50,0%	6	50,0%	4	40,0%	8	57,1%
Wyższe	15	50,0%	6	50,0%	5	50,0%	6	42,9%
Sytuacja zawodowa								
Bezrobotny nieposzukujący pracy	0	0,0%	0	0,0%	1	10,0%	0	0,0%
Emeryt/rencista	0	0,0%	1	8,3%	0	0,0%	0	0,0%
Student/uczeń	23	76,7%	7	58,3%	6	60,0%	10	71,4%
Pracujący	7	23,3%	4	33,3%	3	30,0%	4	28,6%

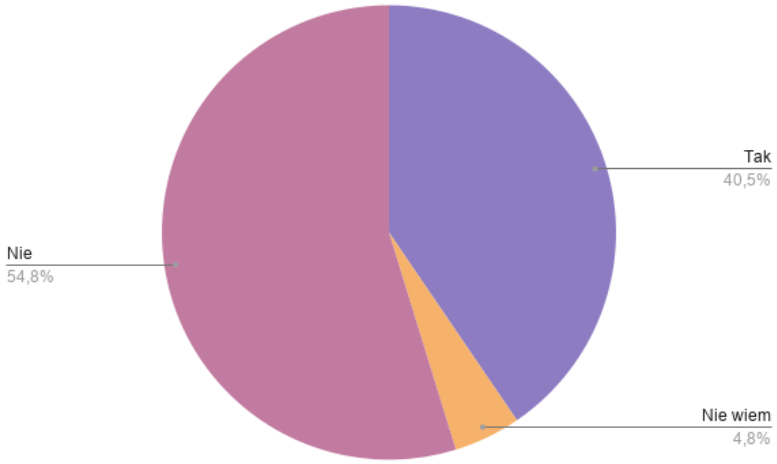
3.2. Sławomir Mentzen jako lider protestu społecznego i narzędzia kreujące jego wizerunek

Pierwszą, a zarazem merytoryczną część kwestionariusza otwierało pytanie o plusy i minusy zauważane w narracji realizowanej przez Sławomira Mentzena. Wśród respondentów (wykres 8) dokładnie połowa (n=35, % z N=50%) z nich zaznaczyła, że widzi w jego przekazie mocne strony. Ich brak wskazało 47,1% (n=33) ankietowanych, a pozostałe osoby wybrały odpowiedź "nie wiem" (n=2, % z N=2,9%).

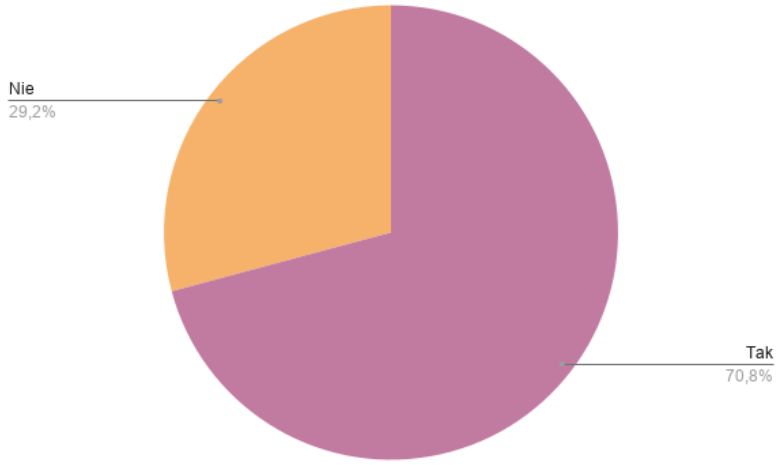
Wykres 8. Czy zauważasz jakieś plusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi dla całej próby

Badane kobiety (wykres 9) najczęściej deklarowały, że nie widzą plusów w przekazie polityka (n=23). Odpowiedź pozytywna wskazywana była 17 razy, a dwie badane nie opowiedziały się po żadnej ze stron (n=2).

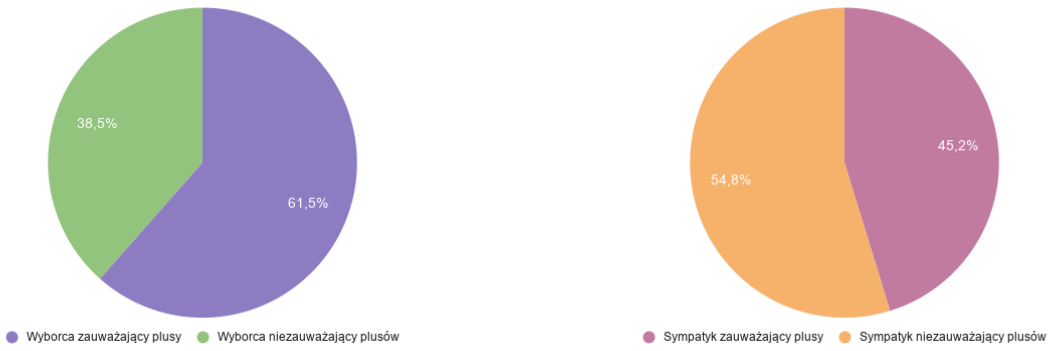
Wykres 9. Czy zauważasz jakieś plusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi wśród kobiet

Inaczej sytuacja wygląda u mężczyzn (wykres 10). Większość z nich odpowiedziało, że zauważają plusy (n=17), co stanowiło aż 70,8% ogółu dla płci. Negatywne deklaracje pojawiły się jedynie 7 razy (19,2%). Na podstawie obu rozkładów można od razu zauważyć, że to mężczyźni częściej dostrzegają plusy w narracji polityka, a kobiety są bardziej skłonne do negatywnego opowiadania się w tej kwestii.

Wykres 10. Czy zauważasz jakieś plusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi wśród mężczyzn

Z perspektywy deklarowanej relacji z Mentzenem (wykres 11), to wyborcy częściej (61,5% z ogółu wyborców) wskazują na występowanie plusów w jego przekazie. Za brakiem plusów opowiedziało się jedynie 38,5% ogółu wyborców. W gronie sympatyków ponad połowa (54,8%) zaznaczyła, że nie zauważa pozytywów w narracji polityka.

Wykres 11. Czy zauważasz jakieś plusy w przekazie Sławomira Mentzena? Udział odpowiedzi z podziałem na wyborców i sympatyków

Przytaczane plusy w otwartym pytaniu alternatywnym pogrupowane zostały w kilka kategorii na podstawie ich treści (tabela 3.). Najliczniej wspomniany przez badanych obszar gospodarki,

finansów i podatków najczęściej reprezentowany był przez takie stwierdzenia jak: odbudowa gospodarki, profesjonalizm w tematach gospodarczych, proponowane reformy dotyczące podatków i budżetu oraz konkrety odnośnie do podatków. Styl komunikacji i relacja z odbiorcą wiązały się głównie z aktywnością polityka w przestrzeni publicznej oraz docenieniem budowania kontaktu z najmłodszą grupą wyborców. Podobne poglądy reprezentowali również badani na poprzednich etapach projektu, który wskazywali kwestie gospodarczo-ekonomiczne za kluczowy powód oddania swojego głosu na Sławomira Mentzena. Można założyć, że pozytywna ocena przekazu polityka głównie wynika z pokrywających się wartości z badanym (również tych w obszarze gospodarki) oraz budowania relacji z potencjalnymi wyborcami.

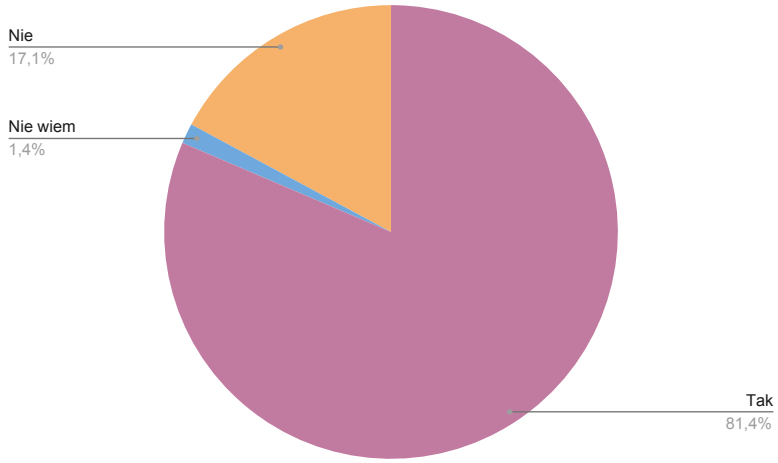
Tabela 3
Kategorie wskazanych plusów

Kategoria	**Charakterystyka dominujących zalet**
1. Gospodarka, finanse i podatki	Odbudowa gospodarki, propagowanie myśli wolnościowej, konkretne reformy podatkowe.
2. Styl komunikacji i relacja z odbiorcą	Aktywność publiczna, budowanie więzi, konkretny przekaz docierający do najmłodszych grup, żartobliwość.
3. Światopogląd i wartości	Zgodność w poglądach konserwatywnych, zainteresowanie przyszłością młodych.
4. Podejście do prawa i państwa	Popieranie państwa prawa oraz obnażanie absurdów prawnych.
5. Bieżąca krytyka i pragmatyzm	Adekwatna ocena działań rządu, chwalenie konkurentów za dobre pomysły, merytoryczna wiedza.

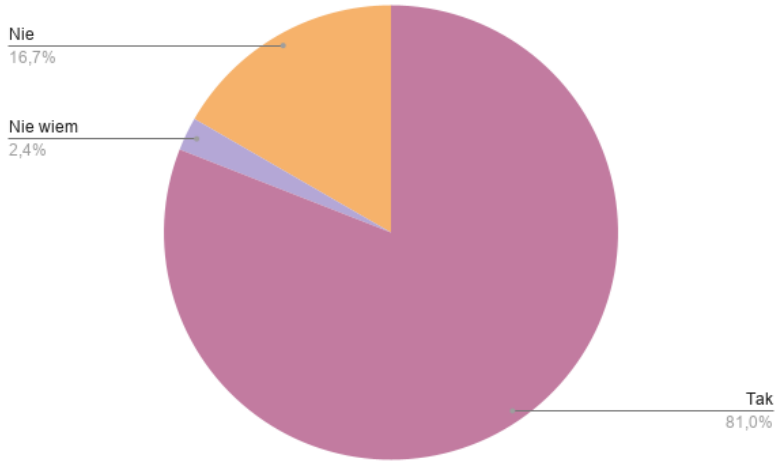
Dane z wykresów dotyczących plusów znajdują swoje odbicie w minusach. Wśród respondentów (wykres 12) zdecydowana większość (n=57, % z N=81,4%) zaznaczyła, że zauważa słabe strony w przekazie Mentzena. Ich brak wskazała mała część badanych, bo jedynie 17,1% (n=12). Jedna osoba wybrała opowiedź "nie wiem" (n=1, % z N=1,4%).

Znacząca większość kobiet (aż 81%) wskazuje, że zauważa wady w narracji polityka (wykres 13). Odpowiedź negująca pojawiła się jedynie 7 razy, co odpowiada 16,7%. Za żadną ze stron nie opowiedziała się jedna osoba (2,4%).

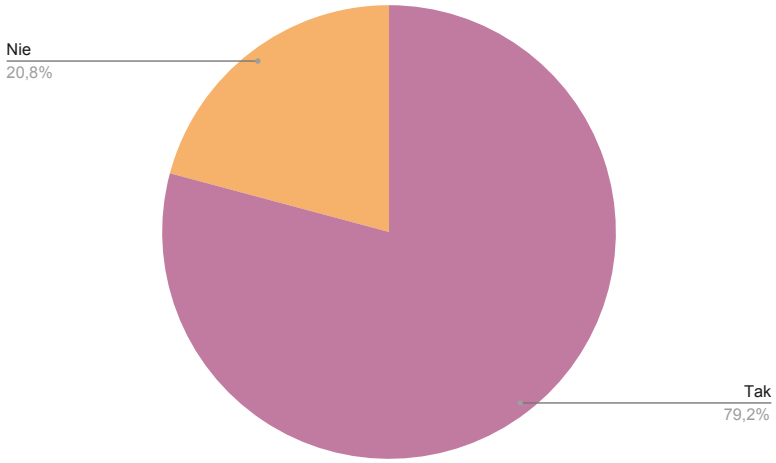
Wśród mężczyzn sytuacja prezentuje się jednak nieco inaczej (wykres 14). Prawie 80% (n=19) deklaruje, że widzi słabe strony w przekazie Mentzena. Brak minusów wskazało niecałe 21% (n=5) badanych mężczyzn.

Wykres 12. Czy zauważasz jakieś minusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi dla całej próby

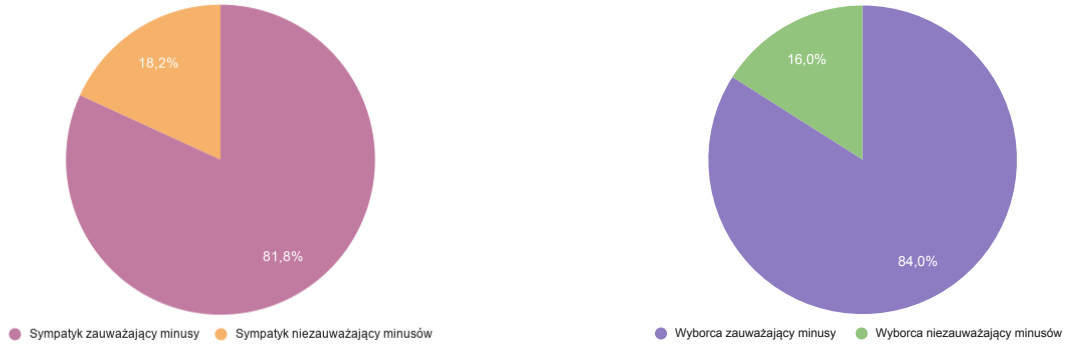

Wykres 13. Czy zauważasz jakieś minusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi wśród kobiet

Wykres 14. Czy zauważasz jakieś minusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi wśród mężczyzn

Wracając do podziału w grupie sympatyków i wyborców (wykres 15). Zdecydowana większość sympatyków i wyborców odpowiedziała, że Mentzen posiada słabe strony (sympatycy 81,8% i wyborcy 84%). Można założyć, że wyborcy nie podchodzą bezkrytycznie do oceny działań Mentzena i są w stanie znaleźć (i jak się okaże - wskazać) jego słabsze strony. Grono sympatyków jest jednak surowsze (w plusach i minusach przekazu), co może wskazywać na powód, dla którego są oni „jedynie" zwolennikami/sympatykami polityka.

Wykres 15. Czy zauważasz jakieś minusy w przekazie Sławomira Mentzena? Udział odpowiedzi z podziałem na wyborców i sympatyków

Ponownie, zebrane minusy z otwartego pytania alternatywnego zostały podzielone na kilka kluczowych kategorii (tabela 4). Niektóre z nich stoją w całkowitej opozycji do mocnych stron przekazu, np.: kwestie światopoglądowe, styl komunikacji, krytyka programu i wiedzy ekonomicznej. Jak wspomniałam powyżej, rysuje to obraz sympatyków i wyborców, którzy nie oceniają polityka jednowymiarowo, a patrzą na całość jego działań i są wobec niego krytyczni.

Również pokrywa się to z obserwacjami z poprzednich części projektu, gdzie badani wyraźnie wskazywali, co im się w Mentzenie nie podoba lub do czego on się nie nadaje.

Tabela 4
Kategorie wskazanych minusów

Kategoria	**Charakterystyka dominujących zarzutów**
1. Manipulacja, populizm i dezinformacja	Upraszczanie tematów, kłamstwa, fake newsy, ukrywanie faktów.
2. Światopogląd, dyskryminacja i mniejszości	Ksenofobia, rasizm, homofobia, mizoginia, brak praw kobiet.
3. Styl komunikacji, agresja i arogancja	Czarna retoryka, brak szacunku, chamstwo, wulgarność, pasywna agresja.
4. Promocja używek i negatywnych zachowań	Normalizowanie i promocja alkoholizmu, rozpijanie Polaków.
5. Krytyka programu i wiedzy ekonomicznej	„Dziki kapitalizm", wyzysk klasowy, błędy merytoryczne, brak empatii społecznej.
6. Hipokryzja i zaniedbywanie obowiązków	Niska frekwencja w Sejmie, unikanie podatków, niespójność działań.

Kolejne pytanie kwestionariusza wymagało od badanych wskazania maksymalnie dwóch głównych powodów śledzenia aktywności Sławomira Mentzena. Wśród respondentów (tabela 5) najczęściej wskazywaną przyczyną były kontrowersje wokół jego osoby (n=24, 34,3% ogółu odpowiedzi), a o jeden głos mniej zdobyła odpowiedź „niespójność jego poglądów/wypowiedzi" (n=23, 32,9% ogółu odpowiedzi). Najbardziej zaskakujący jest jednak powód sformułowany jako: „uważam jego program za populistyczny i chcę weryfikować jego wypowiedzi". Badani zaznaczyli go aż 20 razy, co stanowiło 28,6% ogółu odpowiedzi. Uwzględniając wyniki pytań o zalety i wady w przekazie Mentzena, takie deklaracje nie powinny budzić zdziwienia. Należy jednak mieć na uwadze, że badaniem objęto osoby, które zadeklarowały się jako jego sympatycy lub wyborcy. Sprawia to, że oczekiwano raczej pozytywnych opinii na temat jego działań, podczas gdy na tym etapie wyłania się zupełnie inny obraz. Pozostałymi najczęstszymi wyborami były: negatywny wizerunek w mediach wzbudzający ciekawość (n=12, 17,1% ogółu odpowiedzi), wysoka aktywność w mediach społecznościowych (n=11, 15,7% wskazań) oraz poszukiwanie alternatywy politycznej (n=8, 11,4% ogółu odpowiedzi). Warto zauważyć, że odpowiedzi respondentów z poprzednich pytań otwartych (dotyczących wskazania zalet i wad w przekazie polityka) pokrywały się tematycznie z powodami zaproponowanymi w narzędziu badawczym.

Tabela 5
Powody śledzenia aktywności Sławomira Mentzena – częstości

Lp.	Odpowiedź	N	Procent	Procent obserwacji
1.	Jego program polityczny	6	4,9%	8,6%
2.	Poszukiwanie wygodnej/radykalnej alternatywy politycznej	8	6,6%	11,4%
3.	Charyzma polityka	4	3,3%	5,7%
4.	Jego wysoka aktywność w mediach społecznościowych	11	9,0%	15,7%
5.	Logika w kwestiach światopoglądowych / konserwatywne wartości	7	5,7%	10,0%
6.	Negatywny wizerunek w mediach, który wzbudza moją ciekawość	12	9,8%	17,1%
7.	Ironia lub agresywny styl prowadzenia debaty publicznej	7	5,7%	10,0%
8.	Kontrowersje wokół jego osoby	24	19,7%	34,3%
9.	Niespójność jego poglądów/wypowiedzi	23	18,9%	32,9%
10.	Uważam jego program za populistyczny i chcę weryfikować jego wypowiedzi	20	16,4%	28,6%
	Ogółem	**122**	**100,0%**	**174,3%**

Wyniki w podziale na płeć (tabela 6), a w szczególności te dotyczące kobiet, nie stanowią zaskoczenia, co wynika z wielokrotnie wspomnianej już nadreprezentacji tej grupy w badanej próbie. Sytuacja u mężczyzn wygląda już nieco inaczej. Najczęściej wskazywanym przez nich powodem jest poszukiwanie alternatywy politycznej oraz postrzeganie programu SM jako populistycznego i chęć weryfikacji jego wypowiedzi (dla obu przypadków jest to: n=7, 29,2% u ogółu odpowiedzi wśród mężczyzn). Kolejnymi częstymi deklaracjami powodów są: wysoka aktywność SM w mediach społecznościowych, konserwatywne wartości, niespójność jego poglądów/wypowiedzi (dla wszystkich trzech przypadków jest to: n=6, 25% u ogółu odpowiedzi wśród mężczyzn) Są oni w pewnym sensie "rozbici" między dwoma zupełnie przeciwstawnymi końcami. Ważna jest tutaj jednak częstość występowania powodu związanego z poszukiwaniem alternatywy na scenie politycznej. Można przypuszczać, że część respondentów deklarujących się jako sympatycy lub zwolennicy Mentzena jest jeszcze na etapie poznawania tego polityka, właśnie z powodu poszukiwania wspomnianej alternatywy, jednak ich ocena jest surowa i ostrożna.

Dla zadeklarowanych sympatyków i zwolenników (tabela 7) głównym powodem jest medialność i wzbudzanie emocji realizowane przez Mentzena. Aż 43,2% z nich (n=19) śledzi go ze względu na kontrowersje wokół jego osoby. Bardzo często wybierali też powody krytyczne, takie jak niespójność wypowiedzi (34,1%, n=15) oraz chęć ich weryfikacji (29,5%, n=13). Co ciekawe, sam program polityczny interesuje zaledwie 4,5% sympatyków. Poprzednie potencjalne wnioski nie znajdują tutaj swojego przełożenia. Kreuje się tutaj obraz polityka jako internetowa ciekawostka i źródło rozrywki niż realną opcję polityczną. U zadeklarowanych wyborców sytuacja wygląda inaczej, bo znacznie mocniej stawiają oni na merytorykę. Choć nadal oceniają Mentzena surowo, co najczęściej przejawia się poprzez wskazywanie niespójności wypowiedzi (30,8%, n=8) i populizmu (26,9%, n=7), to znacznie częściej szukają w nim alternatywy politycznej (19,2%, n=5) oraz interesują się jego programem (15,4%, n=4). W przeciwieństwie do sympatyków, same kontrowersje mają dla nich mniejsze, jednak dalej istotne znaczenie (19,2%). Wyborcy Mentzena jawią się jako osoby, które szukają nowej siły na scenie politycznej, ale patrzą na swojego faworyta z dużym dystansem i zasadą ograniczonego zaufania. Pokrywa się to częściowo z wcześniejszymi rozważaniami, jednak ich obraz ulega zmianie z uwagi na przeniesienie kontekstu wniosków do innej grupy.

Tabela 6

Powody śledzenia aktywności Sławomira Mentzena w ramach płci

Lp.	Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
1.	Jego program polityczny	2 (4,8%)	4 (16,7%)	6
2.	Poszukiwanie wygodnej/radykalnej alternatywy politycznej	1 (2,4%)	7 (29,2%)	8
3.	Charyzma polityka	2 (4,8%)	2 (8,3%)	4
4.	Jego wysoka aktywność w mediach społecznościowych	5 (11,9%)	6 (25,0%)	11
5.	Logika w kwestiach światopoglądowych / konserwatywne wartości	1 (2,4%)	6 (25,0%)	7
6.	Negatywny wizerunek w mediach, który wzbudza moją ciekawość	11 (26,2%)	1 (4,2%)	12
7.	Ironia lub agresywny styl prowadzenia debaty publicznej	5 (11,9%)	1 (4,2%)	6
8.	Kontrowersje wokół jego osoby	20 (47,6%)	2 (8,3%)	22
9.	Niespójność jego poglądów/wypowiedzi (śledzę z krytycyzmu)	14 (33,3%)	6 (25,0%)	20
10.	Uważam jego program za populistyczny i chcę weryfikować jego wypowiedzi	12 (28,6%)	7 (29,2%)	19
	Ogółem	**42**	**24**	**66**

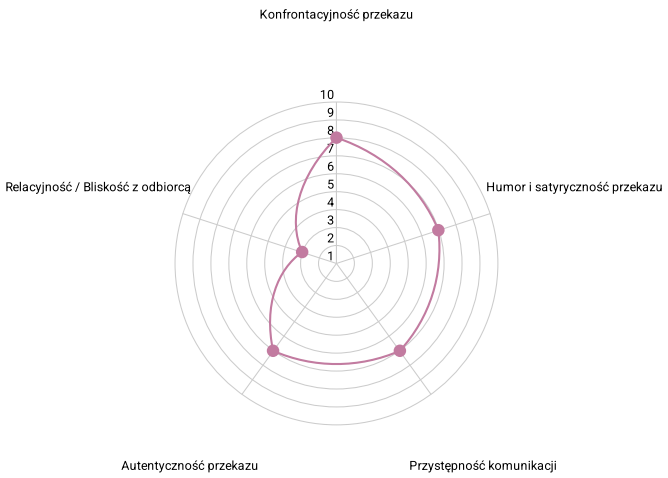
*W*artości w komórkach przedstawiają liczebność oraz procent w ramach danej płci.

Tabela 7
Powody śledzenia a status relacji z politykiem

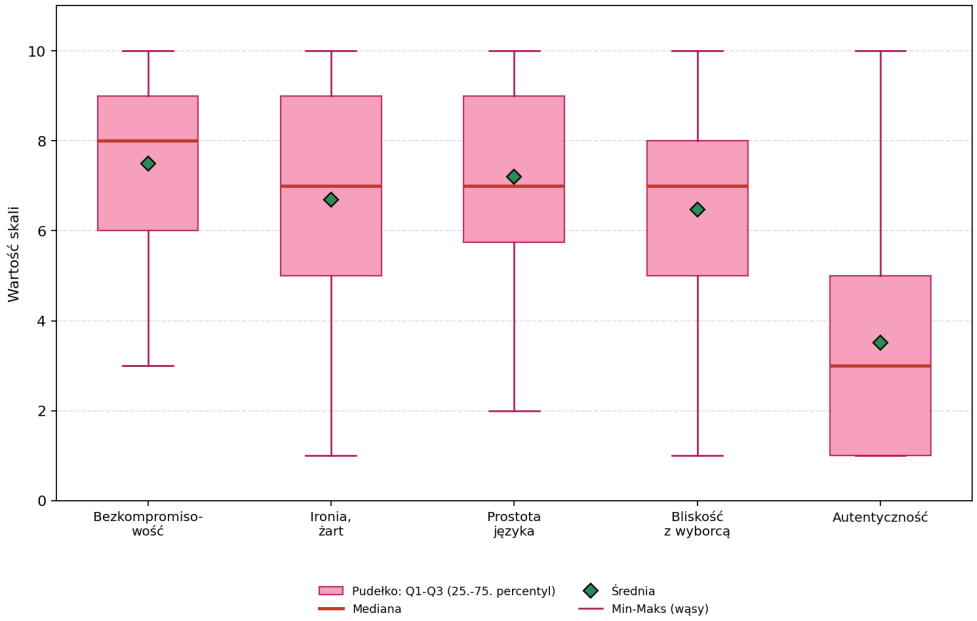
Lp.	Odpowiedź	Sympatyk / zwolennik	Wyborca	Ogółem
1.	Jego program polityczny	2 (4,5%)	4 (15,4%)	6
2.	Poszukiwanie wygodnej/radykalnej alternatywy politycznej	3 (6,8%)	5 (19,2%)	8
3.	Charyzma polityka	3 (6,8%)	1 (3,8%)	4
4.	Jego wysoka aktywność w mediach społecznościowych	7 (15,9%)	4 (15,4%)	11
5.	Logika w kwestiach światopoglądowych / konserwatywne wartości	4 (9,1%)	3 (11,5%)	7
6.	Negatywny wizerunek w mediach, który wzbudza moją ciekawość	9 (20,5%)	3 (11,5%)	12
7.	Ironia lub agresywny styl prowadzenia debaty publicznej	4 (9,1%)	3 (11,5%)	7
8.	Kontrowersje wokół jego osoby	19 (43,2%)	5 (19,2%)	24
9.	Niespójność jego poglądów/wypowiedzi (śledzę z krytycyzmu)	15 (34,1%)	8 (30,8%)	23
10.	Uważam jego program za populistyczny i chcę weryfikować jego wypowiedzi	13 (29,5%)	7 (26,9%)	20
	Ogółem	**44**	**26**	**70**

*W*artości w komórkach przedstawiają liczebność oraz procent w ramach danej grupy (kolumny)

Kolejne pytanie w narzędziu badawczym miało formę dyferencjału semantycznego z 10-stopniową skalą, gdzie 1 oznaczało identyfikację z cechą umieszczoną po lewej stronie skali, a 10 z cechą umieszczoną po prawej stronie. Jej celem było stworzenie wizerunku Sławomira Mentzena na podstawie wyboru określeń lepiej pasujących do jego zachowań oraz cech. Wykres 16 przedstawia wartość mediany dla każdej z cech, a wykres 17 pozostałe statystyki opisowe dla każdej z nich. Oceniane wymiary stylu to: (1) konfrontacyjność przekazu, (2) stosowanie humoru/ironii vs. sztywność przekazu, (3) przystępność komunikacji, (4) relacja z odbiorcami oraz (5) autentyczność przekazu.

Wykres 16. Charakterystyka Sławomira Mentzena - cała próba

Wykres 17. Charakterystyka Sławomira Mentzena - cała próba

W grupie cech dotyczących konfrontacyjności, gdzie wartość 1 odpowiadała poszukiwaniu porozumienia, a 10 ostremu punktowaniu przeciwników, mediana wyniosła 8. Wskazuje to, że respondenci postrzegali Mentzena jako osobę bliższą prawemu biegunowi skali („unika kompromisów, ostro punktuje przeciwników"), a ich oceny nie były znacznie zróżnicowane (SD=1,89). Kolejny analizowany obszar dotyczył humoru i satyryczności przekazu, gdzie środkowa wartość wyniosła 7, co zbliżało jego profil do „częstego obracania sytuacji w żart i używania ironii". W tej kategorii oceny respondentów były bardziej zróżnicowane niż w pierwszej grupie (SD=2,5). Kolejnym komponentem budującym wizerunek polityka była przystępność komunikacji. Mediana ponownie wyniosła 7 (przy odchyleniu standardowym SD=2,14), co pozwala na wyciągnięcie wniosków dotyczących prostoty języka w przekazie polityka i umiarkowanym zróżnicowaniu opinii respondentów na ten temat. Wcześniejsze zagadnienie wiąże się ściśle z kolejnym obszarem, jakim była relacyjność z wyborcami i odbiorcami. Ponownie mediana równa była 7, co wskazuje, że badani postrzegają komunikację Mentzena jako dążąca do skracania dystansu z wyborcą. Ich opinia jednak umiarkowanie się różni (SD=2,35). Podsumowując, respondenci spójnie postrzegają Sławomira Mentzena jako polityka konfrontacyjnego, którego przekaz cechuje się dużą przystępnością, humorem oraz dążeniem do skracania dystansu z odbiorcą. Wyraźną kwestią jest jednak autentyczność, gdyż badani wykazują tendencję do uznawania jej za sztuczną i wyreżyserowaną.

Oceny zostały również porównane ze względu na płeć badanych, aby sprawdzić czy nie różnicuje odbioru polityka. W tym celu zastosowany został nieparametryczny test U Manna-Whitneya przy standardowym progu istotności a=0,050. Żaden z pięciu badanych wymiarów stylu komunikacji Sławomira Mentzena nie różnicuje respondentów w podziale na płeć, w sposób statystycznie istotny. Obie grupy bardzo podobnie postrzegają konfrontacyjność przekazu (p=0,914), jego humor i satyryczność (p=0,686), relacje z wyborcami (p=0,310) oraz autentyczność (p=0,452). Jedyny wynik zbliżony do progu istotności statystycznej odnotowano w kategorii przystępności komunikacji (p=0,079). Ujawniła się tu pewna tendencja, w której mężczyźni (średnia ranga 38,92) chętniej oceniali język polityka jako prosty i zrozumiały, podczas gdy kobiety (średnia ranga 30,40) uznawały go za trudniejszy. Obszar ten jest obiecującym kierunekiem do ewentualnych dalszych analiz na większej próbie.

Porównania między grupami zostały przeprowadzone również na płaszczyźnie relacji z politykiem. Analiza wykazała, że w większości badanych wymiarów różnice między jego sympatykami a wyborcami są statystycznie nieistotne. Obie grupy w zbliżony sposób postrzegają konfrontacyjność przekazu (p=0,947), jego przystępność (p=0,936), kształtowanie relacji z odbiorcami (p=0,832) oraz autentyczność (p=0,894). Świadczy o spójnym i podzielanym wizerunku polityka. Jedynym obszarem różnicującym obie grupy okazało się poczucie humoru i ironia

(p=0,028), gdzie sympatycy uzyskali wyraźnie wyższą średnią rangę (37,65) niż wyborcy (27,12). Oznacza to, że osoby będące "wyłącznie"sympatykami częściej dostrzegają żartobliwy ton jego wypowiedzi, podczas gdy wyborcy mają tendencję do oceniania go jako bardziej sztywnego i poważnego. Całość, jak w przypadku płci, świadczy o dość spójnym, szeroko podzielanym obrazie polityka. Niezależnie od tego, czy respondent deklaruje się jako jego zwolennik/sympatyk czy wyborca.

Kolejne z pytań w narzędziu miało na celu umiejscowienie roli Sławomira Mentzena w proteście. Składało się z 5 stwierdzeń dotyczących położenia Mentzena wobec życia politycznego badanych, a odpowiedzi znajdowały się na skali od 1 (zdecydowana niezgoda z treścią zdania) do 5 (zdecydowana zgoda z treścią zdania). Punkt środkowy (3) odpowiadał stosunkowi neutralnemu ("ani się zgadzam, ani się nie zgadzam"). Ich treść została przedstawiona w tabeli 8.

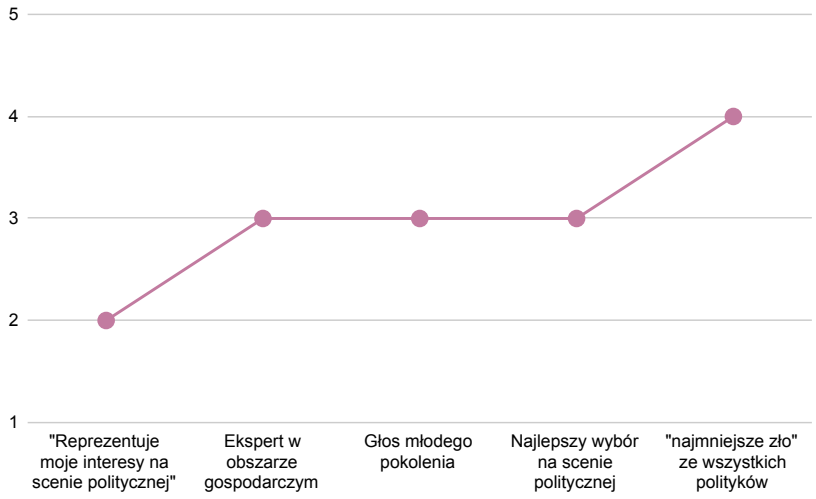
Tabela 8

Stwierdzenia składające się na pytanie dotyczące położenia Sławomira Mentzena w politycznym życiu respondentów

Lp.	Treść stwierdzeń
1.	Uważam, że Sławomir Mentzen reprezentuje moje interesy na scenie politycznej.
2.	Uważam, że Sławomir Mentzen jest ekspertem w obszarze gospodarczym na polskiej scenie politycznej.
3.	Uważam, że Sławomir Mentzen jest głosem młodego pokolenia na polskiej scenie politycznej.
4.	Uważam, że Sławomir Mentzen jest wyborem „najmniejszego zła" spośród wszystkich polityków.

Na wykresie 17 i 18 została zwizualizowana mediana dla każdego ze zdań wśród ogółu respondentów. W ramach pierwszego (reprezentacja interesów na scenie politycznej) z twierdzeń ankietowani skłaniali się ku odpowiedziom negatywnym (Mdn=2), co oznacza, że raczej nie traktują Mentzena jako reprezentanta ich interesów, a ich zdanie na ten temat nie różniło się (SD=1,46). Inaczej prezentuje się sytuacja w przypadku drugiej pozycji (ekspert gospodarczy na scenie politycznej), wobec której badani wykazali zgodny (SD=1,32) i neutralny stosunek (Mdn=3). Nie opowiadają się więc oni po żadnej ze stron w ocenie kompetencji ekonomicznych Mentzena wobec pozostałych członków polskiej sceny politycznej. Kolejne dwa stwierdzenia przedstawiają dokładnie taką samą sytuację. Respondenci zachowują neutralny stosunek wobec oceny polityka jako głosu młodego pokolenia i najlepszego wyboru na polskiej scenie politycznej (w obu przypadkach Mdn=3). Ich zdanie również nie jest zróżnicowane (dla

młodego pokolenia SD=1,26 i najlepszego wyboru SD=1,14). Zmiana ma miejsce w przypadku ostatniego stwierdzenia, które dotyczy postrzegania Mentzena jako "najmniejszego zła" ze wszystkich polityków, z którym respondenci się raczej zgadzali (Mdn=4). Jest to również zdanie, wobec którego badani wykazywali największą zgodność (SD=1,08). Ankietowani wykazują neutralny lub niezdecydowany stosunek do większości ról i kompetencji Sławomira Mentzena. Raczej nie utożsamiają go z reprezentantem ich interesów. Wyróżnia się jednak aspekt postrzegania Mentzena jako "najmniejszego zła" na scenie politycznej.

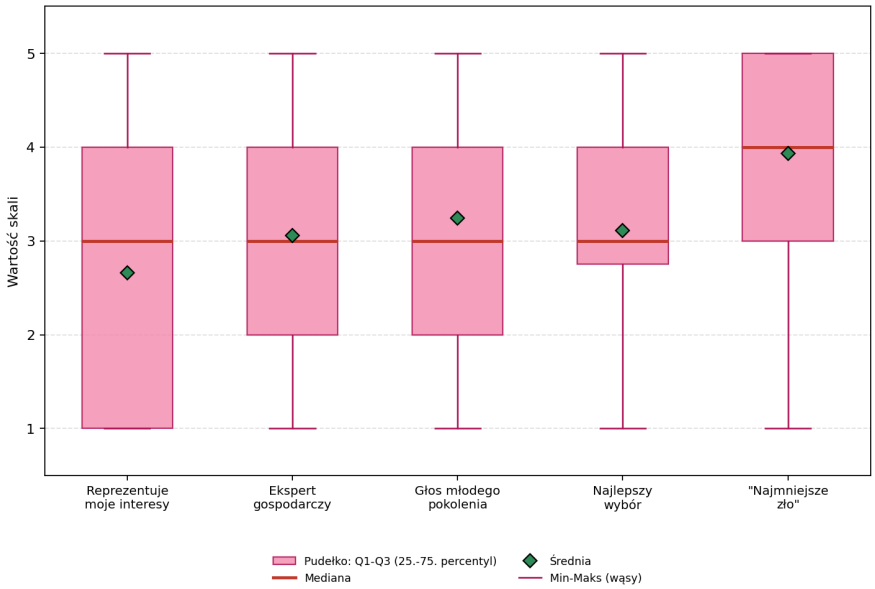

Wykres 18. Umiejscowienie Sławomira Mentzena wobec życia politycznego badanych. Wartości na osi X odpowiadają medianie wśród ogółu respodentów. 1 - oznacza całkowitą niezgodę ze stwierdzeniem, a 5 - całkowitą zgodę. 3 odpowiada stosunkowi neutralnemu.

Powyższe stwierdzenia porównano również ze względu na płeć badanych i osobno według związku z politykiem, aby sprawdzić, czy grupy te różnicują postrzeganie roli polityka w życiu politycznym respondentów, jak i w samych strukturach protestu.

W przypadku relacji z politykiem wszystkie porównania posiadały bardzo zbliżone średnie rangi, a żaden z przeprowadzonych testów (zastosowano test nieparametryczny U Manna-Whitney'a) nie osiągnął wyniku nawet bliskiego progu istotności. Z tych powodów nie stwierdzamy wpływu relacji z politykiem na jego umiejscowienie w strukturach protestu.

Dla płci jedyną różnicą istotną statystycznie jest stwierdzenie „Sławomir Mentzen jest głosem młodego pokolenia na polskiej scenie politycznej" (U=685,5; Z=2,482; p=0,013). Uzyskane wyniki skutkowały odrzuceniem hipotezy zerowej. Średnia ranga mężczyzn (41,06) była wyraźnie wyższa niż kobiet (29,18), a wielkość efektu (r=0,31) mieści się w przedziale od małej do umiarkowanej. Oznacza to, że mężczyźni istotnie silniej utożsamiają Mentzena z rolą reprezentanta młodszego pokolenia. Do progu istotności zbliżyło się postrzeganie Mentzena

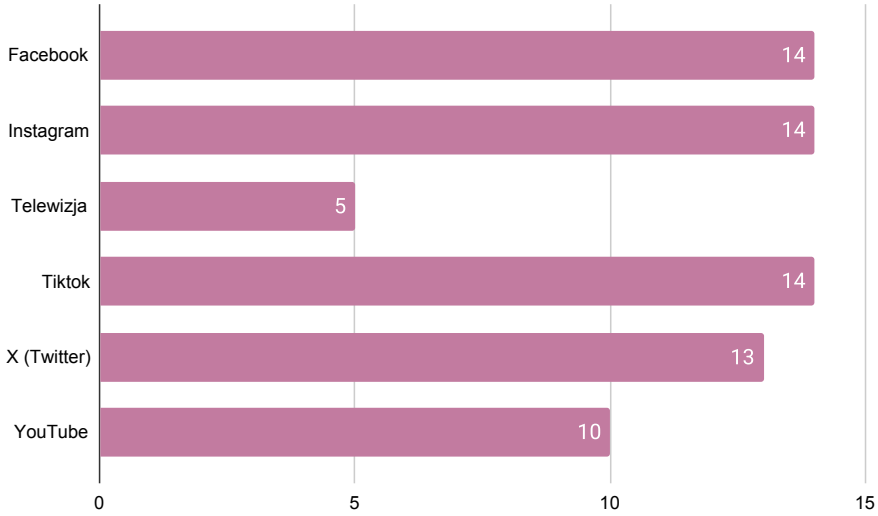
Wykres 19. Umiejscowienie Sławomira Mentzena wobec życia politycznego badanych. Wartości na osi X odpowiadają medianie wśród ogółu respodentów. 1 - oznacza całkowitą niezgodę ze stwierdzeniem, a 5 - całkowitą zgodę. 3 odpowiada stosunkowi neutralnemu.

jako wyboru „najmniejszego zła" spośród wszystkich polityków. Jednak formalnie go nie przekroczono (U=627,5; Z=1,730; p=0,084; średnia ranga kobiet 30,56, mężczyzn 38,65) i należy przyjąć hipotezę zerową, która mówi o braku zróżnicowania. Biorąc pod uwagę, że jest to drugi najniższy poziom istotności dla wszystkich omawianych przypadków, można potraktować go jako sygnalizujący tendencję, a nie całkowity brak zróżnicowania. W pozostałych sytuacjach różnice nie były istotne i nie zbliżały się nawet do progu istotności.

Ostatnie pytanie w tej części narzędzia miało na celu rozpoznanie głównych kanałów komunikacji z Mentzenem. Wśród ogółu respondentów dwoma najczęściej wskazywanymi miejscami są Instagram, Facebook i TikTok (n=14 dla wszystkich przypadków, co odpowiada 20%). Jedynie 1 wskazanie mniej przypadło platformie X (n=13, 18,6%). 10 respondentów zaznaczyło portal społecznościowy YouTube (n=10, 14,3%). Najrzadziej zaznaczanym kanałem komunikacji była telewizja (n=5, 7,1%).

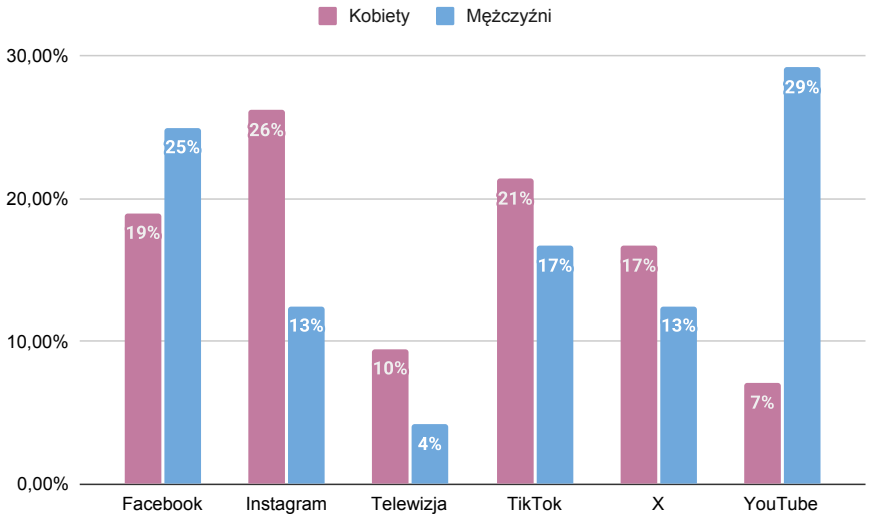
Główne kanały komunikacji zostały również zaprezentowane w podziale na płeć badanych[4] (wykres 19). Wśród kobiet najczęściej wskazywanym miejscem był Instagram (n=11, 26,2%). Drugi w kolejności był TikTok (n=9, 21,4%), a jedna deklaracja mniej przypadła Facebookowi (n=8, 19%). Najrzadziej zaznaczana była telewizja (n=4, 9,5%) i platforma YouTube (n=3, 7,1%). W przypadku mężczyzn, to YouTube był najczęściej wskazywanym kanałem komunikacji (n=7, 29,2%), a drugie miejsce przypadło Facebookowi (n=6, 25%). Najrzadziej

[4]procenty zostały policzone w ramach danej płci

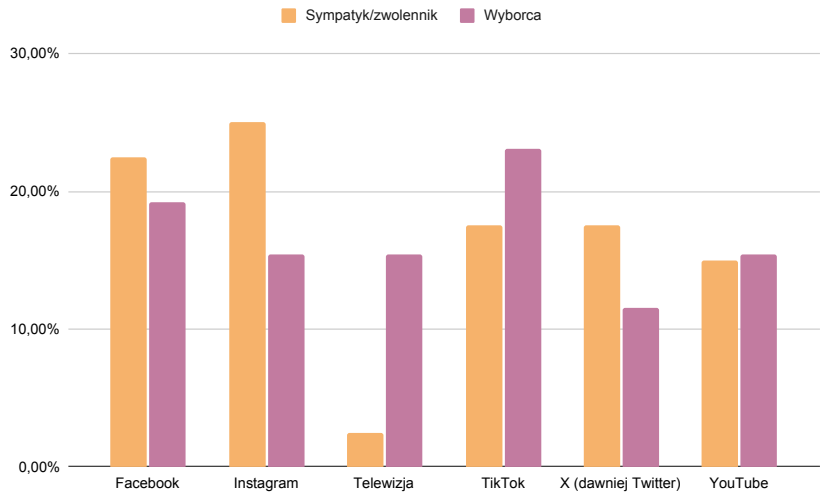
Wykres 20. Najczęściej wskazywane kanały komunikacji z Sławomirem Mentzenem przez ogół respondentów.

deklarowana była telewizja (n=1, 4,2%).

Wykres 21. Najczęściej wskazywane kanały komunikacji z Sławomirem Mentzenem w podziale na płeć. Procenty zostały policzone w ramach danej płci.

Wśród sympatyków Mentzena najczęściej wskazywanym kanałem komunikacji był Instagram (n=10, 25%), a zaraz obok uplasował się Facebook (n=9, 22,5%). Platformy społecznościowe TikTok i X zdobyły po 7 deklaracji (w obu przypadkach stanowiło to 17,5%). Najrzadziej wskazywana była telewizja (n=1, 2,5%). W grupie wyborców najczęściej zaznaczoną odpowiedzią był TikTok (n=6, 23,1%), a zaledwie jedną deklarację mniej zdobył Facebook (n=5, 19,2%). Najrzadziej wskazywana była platforma X (n=3, 11,5%).

Wykres 22. Najczęściej wskazywane kanały komunikacji z Sławomirem Mentzenem w podziale na związek z politykiem. Procenty zostały policzone w ramach deklarowanej relacji (sympatyk/zwolennik lub wyborca).

Sprawdzone zostało również czy kanały komunikacji z politykiem różnicują ocenę jego przekazu, do czego wykorzystane zostało pytanie opierające się na dyferencjałach semantycznych. Z uwagi na nierówne liczebności grup wśród kanałów komunikacji warto od razu zaznaczyć, że jest to czynnik ograniczający analizę. Zwłaszcza dotyczy to widzów telewizyjnych (n=5). Pierwszy wymiar cech dotyczył ironii i poczucia humoru w przekazie. Średnie wahały się od 3,80 wśród widzów telewizyjnych do 7,50 w przypadku odbiorców TikToka. Wskazuje to, że widzowie telewizyjni raczej postrzegają przekaz jako mniej żartobliwy niż odbiorcy TikToka. Test Levene'a nie wykazał naruszenia jednorodności wariancji (p=0,768), ale sama ANOVA nie osiągnęła istotności statystycznej (f(5,64)=1,75; p=0,136; n^2=0,120). Można to opisać jedynie jako niepotwierdzoną tendencję, która wskazuje na zróżnicowanie między tymi grupami. Kolejna grupa cech odnosiła się do przystępności języka w przekazie Mentzena. Średnie były tutaj do siebie wyjątkowo zbliżone (od 6,86 (TikTok) do 7,60 (telewizja i YouTube)), a analiza wariancji nie wykazała efektu wśród żadnego z kanałów (f(5,64)=0,23; p=0,949; n^2=0,017). W tej sytuacji kanał nie różnicuje ocen respondentów. W przypadku relacji z wyborcą średnie mieściły się w przedziale od 5,85 (X) do 7,40 (telewizja). Test Levene'a potwierdził bardzo dobrą jednorodność wariancji (p=0,973), jednak ANOVA nie osiągnęła

istotności (f(5,64)=0,74; p=0,600; n^2=0,054). Ponownie nie ma podstaw do stwierdzenia, że kanał różnicuje postrzeganie tej cechy. Wymiar autentyczności przekazu jest jednym z dwóch z wyraźniejszą, choć wciąż niepotwierdzoną statystycznie, tendencją. Średnie wahały się od 2,43 na Facebooku do 5,10 na YouTube i stanowią rozpiętość spośród wszystkich analiz. Sugeruje, że odbiorcy YouTube'a postrzegają przekaz jako bardziej naturalny i spontaniczny niż odbiorcy Facebooka. Test Levene'a znalazł się dokładnie na granicy istotności (p=0,050), co nakazuje ostrożność wobec założenia o jednorodności wariancji. Jednak sama ANOVA nie przekroczyła progu istotności (f(5,64)=2,07; p=0,080; n^2=0,139). Tak jak w przypadku pierwszej grupy cech, mamy do czynienia z sugestią pewnej tendencji. Ostatnia kategoria cech dotyczyła konfrontacyjności przekazu. Jest to jedyna grupa, gdzie efekt kanału okazał się być istotny statystycznie. Średnie były najwyższe dla Facebooka (8,21) i YouTube'a (8,20), a najniższe dla TikToka (6,21). Test Levene'a nie wykazał naruszenia jednorodności wariancji (p=0,587), a ANOVA osiągnęła istotność statystyczną (f(5,64)=2,50; p=0,040; n^2=0,163). Jest to największa wielkość efektu spośród pięciu wymiarów, choć wciąż jest on jedynie średni. Istotna okazała się różnica między Facebookiem a TikTokiem (różnica średnich=2,00; p=0,050, a więc dokładnie na granicy progu istotności). Oznacza to, że odbiorcy przekazu Facebooka oceniają Mentzena jako bardziej bezkompromisowego, niż użytkownicy TikToka.

3.3. Przedmiot sprzeciwu i jego uwarunkowania

Pierwszy element drugiej sekcji miał na celu rozpoznanie stosunku respondentów wobec kilku zagadnień związanych z aktualną sceną polityczną, stanem Polski i sytuacją obywateli. Ich dokładna treść została przedstawiona w tabeli 9. Pytanie zostało zbudowane na skali odpowiedzi 1-5, gdzie 1 oznacza całkowitą niezgodę z podanym stwierdzeniem, 3 - stosunek neutralny ("ani się zgadzam, ani się nie zgadzam"), a 5 całkowitą zgodę.

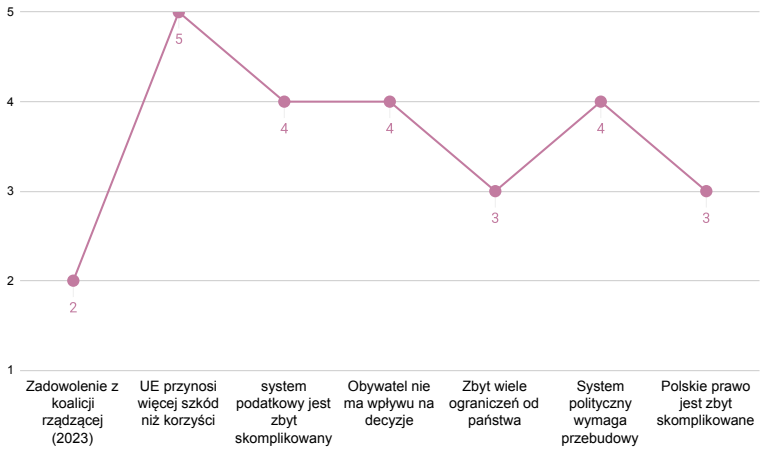
Na wykresie 23 przedstawione zostały wartości mediany dla każdego ze stwierdzeń, która została obliczona na podstawie odpowiedzi ogółu respondentów. Dla zadowolenia z działań koalicji rządzącej (utworzonej w 2023 roku) ostateczna mediana wyniosła 2, co wskazuje, że badani raczej nie są z nich zadowoleni, a ich zdanie na ten temat nie jest zróżnicowane (SD=1,1). Warto tutaj zaznaczyć, że dominującą deklaracją respondentów była odpowiedź „zdecydowanie się nie zgadzam" (D=1). Odwrotna sytuacja miała miejsce dla stwierdzenia „obecność Polski w UE przynosi Polsce i Polakom więcej szkód niż korzyści", gdzie mediana wyniosła 5, co odpowiada zdecydowanej zgodzie z treścią zdania. Ciekawie prezentuje się tutaj fakt znacznie niższej od mediany średniej (M=3,86), wskazujący na asymetrię rozkładu (wykres 22). Aż 10 respondentów wskazało, że zdecydowanie nie zgadza się z przedstawionym stwierdzeniem, co spowodowało zaniżenie wartości średniej. Również z tego powodu można zauważyć, że zdanie

Tabela 9
Treść stwierdzeń składających się na pytanie dotyczące opinii politycznych i społecznych respondentów

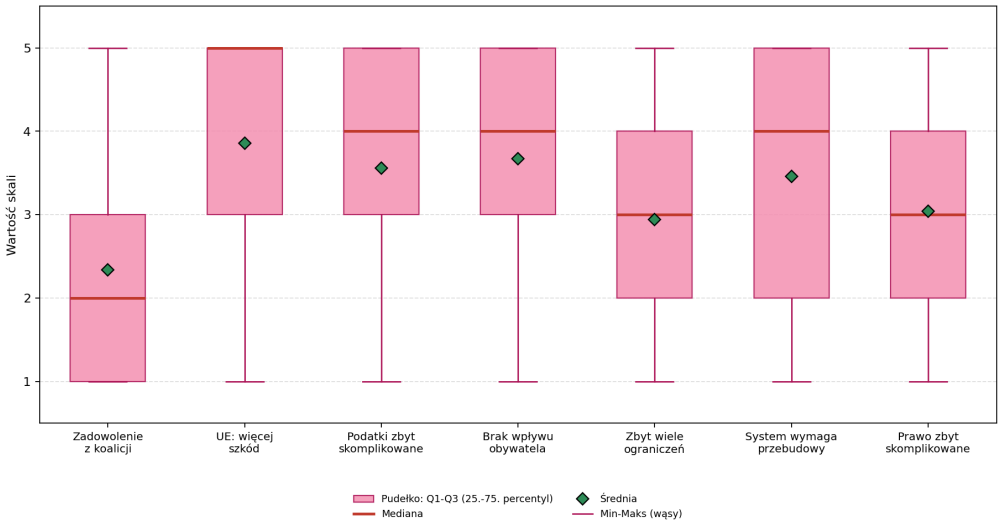
Lp.	Treść stwierdzeń
1.	Jestem zadowolony/a z działań koalicji rządowej uformowanej w 2023 roku.
2.	Uważam, że obecność Polski w UE przynosi Polsce i Polakom więcej szkód niż korzyści.
3.	Uważam, że polski system podatkowy jest zbyt skomplikowany i niesprawiedliwy.
4.	Mam poczucie, że jako obywatel/ka nie mam realnego wpływu na decyzje podejmowane w Polsce.
5.	Uważam, że polskie państwo nakłada na obywateli zbyt wysokie podatki.
6.	Obecny system polityczny w Polsce wymaga całkowitej przebudowy, a nie tylko drobnych zmian.
7.	Uważam, że polskie prawo jest zbyt skomplikowane dla zwykłego obywatela.

badanych jest umiarkowanie zróżnicowane (SD=1,46, co stanowi najwyższą uzyskaną wartość odchylenia standardowego w tym pytaniu). Dwa kolejne stwierdzenia (skomplikowanie systemu podatkowego i brak poczucia wpływu obywatela na decyzje podejmowane w kraju) posiadają taką samą wartość mediany równą 4. Należy zatem przyjąć, że respondenci raczej zgadzają się z ich treścią, a ich zdanie nie jest znacznie zróżnicowane (kolejno SD=1,38 i SD=1,29). Dla stwierdzenia związanego z nakładaniem zbyt wielu ograniczeń na obywateli przez państwo ostateczna mediana wyniosła 3, co oznacza, że stosunek badanych był neutralny i nie był zróżnicowany (SD=1,6). Respondenci kierowali się również ku zgodzie ze stwierdzeniem o potrzebie przebudowy systemu politycznego (Mdn=4). W sprawie skomplikowania polskiego prawa z perspektywy obywatela ankietowani nie opowiedzieli się po żadnej ze stron (Mdn=3).

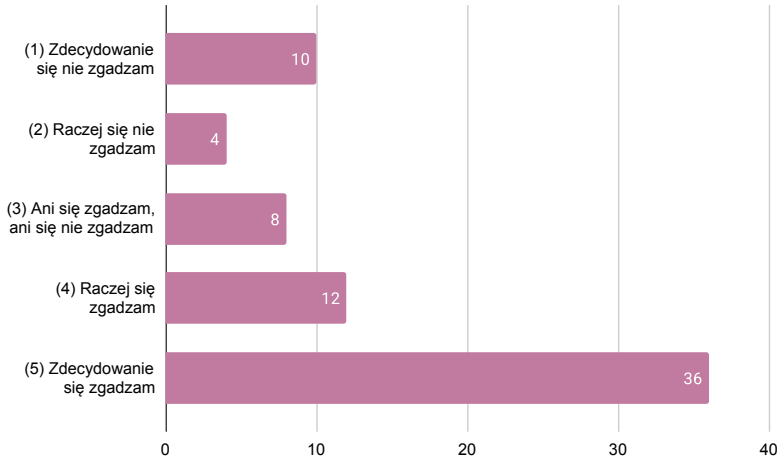
Na podstawie takich informacji możemy wyróżnić kilka głównych kierunków sprzeciwu wyrażanego przez badanych wobec sytuacji Polski. Przede wszystkim wykazali wyraźne niezadowolenie z działań koalicji rządzącej oraz zdecydowaną opinię, że obecność Polski w UE przynosi więcej szkód niż korzyści. Dostrzegają jednocześnie problem skomplikowania podatków i braku wpływu na decyzje w kraju z ich perspektywy. W kwestiach dotyczących ograniczeń nakładanych przez państwo oraz skomplikowania polskiego prawa badani zachowali neutralne stanowisko. Za kluczowe kierunki protestu społecznego uznajemy: (1) koalicję rządzącą ufor-

Wykres 23. Stosunek respondentów do aktualnych wydarzeń politycznych, polskiej polityki i sytuacji obywateli. Podana wartość jest medianą obliczoną dla każdego stwierdzenia na podstawie odpowiedzi ogółu respondentów. Wartość 1 oznacza całkowitą niezgodę z podanym stwierdzeniem, 3 - stosunek neutralny ("ani się zgadzam, ani się nie zgadzam"), a 5 całkowitą zgodę.

Wykres 24. Stosunek respondentów do aktualnych wydarzeń politycznych, polskiej polityki i sytuacji obywateli.

Wykres 25. "Obecność Polski w UE przynosi Polsce i Polakom więcej szkód niż korzyści - częstość występowania odpowiedzi wśród ogółu respondentów

mowaną po wyborach w 2023 roku, (2) Unię Europejską oraz (3) polski system polityczny i podatkowy.

Przedmioty sprzeciwu i jego uwarunkowania zostały sprawdzone również osobno w podziale na płeć i deklarowany związek z politykiem, aby określić czy różnicują kierunki protestu i stopień niezadowolenia, który jest z nimi związany. W przypadku relacji z politykiem wszystkie porównania posiadały bardzo zbliżone średnie rangi, a żaden z przeprowadzonych testów (zastosowano test nieparametryczny U Manna-Whitney'a) nie osiągnął wyniku nawet bliskiego do progu istotności. Z tych powodów nie stwierdzamy, że relacja z politykiem różnicuje deklarowany kierunek protestu społecznego.

Zupełnie inna sytuacja ma miejsce w przypadku płci, gdzie analiza wykazała statystycznie istotne różnice między kobietami i mężczyznami w pięciu z siedmiu badanych obszarów. Pierwsza istotna różnica dotyczyła zadowolenia z działań koalicji rządzącej uformowanej w 2023 roku (U=296,50; Z=-2,87; p=,004). Kobiety uzyskały istotnie wyższą średnią rangę (38,44) niż mężczyźni (24,85), którzy deklarowali znacznie niższy poziom zadowolenia z koalicji 2023 roku, a zarazem bieżącej władzy. Kobiety oceniały ich działania relatywnie łagodniej. Przeciwny kierunek zależności ujawnił się w ocenie członkostwa Polski w Unii Europejskiej (U=317,50; Z=-2,69; p=,007). Tym razem wyższą średnią rangę ponownie uzyskały kobiety (37,94 wobec 25,73 u mężczyzn), jednak tutaj oznacza to silniejszą zgodę ze stwierdzeniem, że obecność Polski w UE przynosi więcej szkód niż korzyści, a więc negatywny stosunek do Unii. Kolejne trzy istotne efekty szły konsekwentnie w kierunku krytycyzmu wśród mężczyzn. Dotyczyły one oceny funkcjonowania państwa i systemu politycznego jako całości. W ocenie skomplikowania systemu podatkowego (U=724,00; Z=3,03; p=,002) mężczyźni uzyskali

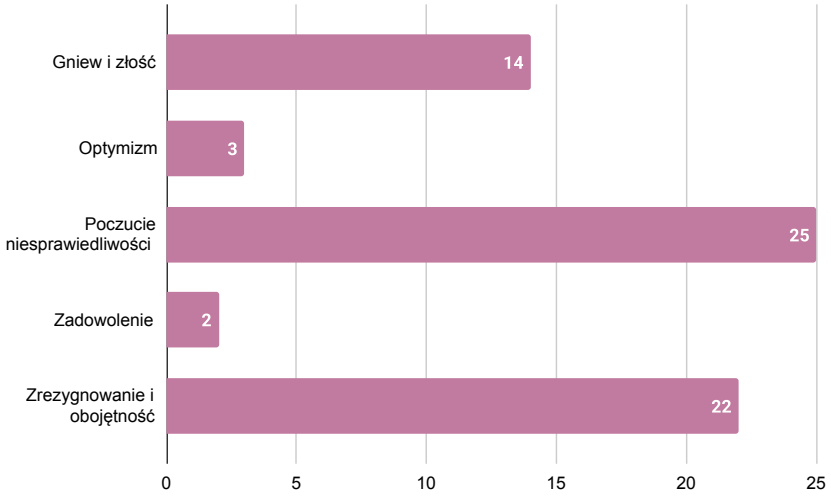
wyraźnie wyższą średnią rangę (42,67) niż kobiety (28,26). Zbliżony, choć statystycznie słabszy (wynik na granicy przyjętego progu istotności) wzorzec wystąpił w ocenie autonomii obywateli w Polsce (U=648,00; Z=1,97; p=,049). Mężczyźni ponownie prezentowali wyższy poziom zgody (średnia ranga 39,50) niż kobiety (30,07). Najsilniej zaznaczyła się różnica w ocenie potrzeby głębokiej zmiany systemowej w kraju (U=682,00; Z=2,45; p=,014), gdzie średnia ranga mężczyzn (40,92) była istotnie wyższa niż ta wśród kobiet (29,26). Dwa pozostałe stwierdzenia nie różnicowały istotnie obu grup. Nie stwierdzono różnic w poczuciu braku wpływu obywatela na decyzje podejmowane w Polsce (U=594,50; Z=1,25; p=,212), jak i w ocenie skomplikowania polskiego prawa dla przeciętnego obywatela (U=631,00; Z=1,74; p=,083).

Płeć różnicuje zatem nie tylko natężenie, a przede wszystkim kierunek protestu społecznego. Niezadowolenie wśród mężczyzn ma charakter przede wszystkim wewnętrzny i systemowo-instytucjonalny. Zdecydowanie wskazują na potrzebę przebudowy systemu politycznego od podstaw, a także na konieczność uproszczenia systemu podatkowego i prawnego dla interesów przeciętnych obywateli. Niezadowolenie wśród kobiet prezentuje się nieco inaczej. Są one bardziej zadowolone z obecnie rządzącej koalicji i nie przejawiają silniejszej niż mężczyźni potrzeby przebudowy systemowej. Ich krytycyzm jednak koncentruje się w większym stopniu na wymiarze zewnętrznym, ze szczególnym uwzględnieniem niezadowolenia z obecności Polski w Unii Europejskiej.

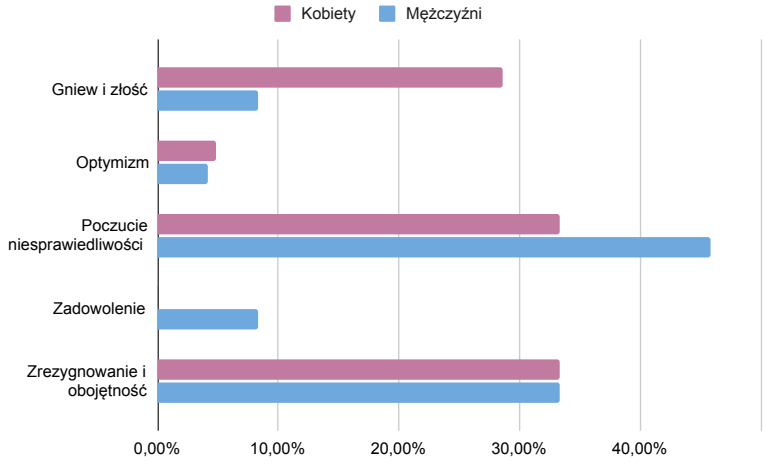
Ostatnie pytanie w głównej części kwestionariusza dotyczyło emocji najczęściej odczuwanej podczas myślenia o sytuacji politycznej w kraju. Wśród ogółu respondentów najliczniej wskazywaną emocją było poczucie niesprawiedliwości (n=25, 37,9%), a 3 razy mniej zadeklarowano zrezygnowanie i obojętność (n=22, 33,3%). Gniew i złość została zaznaczona 14 razy (21,2%), a najrzadziej wskazywano optymizm (n=3, 4,5%) i zadowolenie (n=2,3%).

Dane w podziale na płeć zostały zaprezentowane na wykresie 24. Wśród kobiet najczęściej wskazywanymi emocjami były zrezygnowanie i obojętność wraz z poczuciem niesprawiedliwości (dla obu n=14, 33,3%). Dwa głosy mniej zdobyły gniew i złość (n=12, 28,6%), a najrzadziej deklarowano optymizm (n=2, 4,8%). U mężczyzn to poczucie niesprawiedliwości jest zdecydowanie najczęstszą emocją (n=11, 45,8%). Trzy deklaracje mniej zdobyło zrezygnowanie i obojętność (n=8, 33,3%). Najmniej wskazań przypadło optymizmowi (n=1, 4,2%). Warto zaznaczyć, że wśród kobiet nie pojawiła się odpowiedź “zadowolenie” (w przypadku mężczyzn było to n=2, 8,3%).

Wśród sympatyków Mentzena (wykres 25) najczęściej wskazywaną emocją było ponownie poczucie niesprawiedliwości (n=17, 42,5%), a drugie miejsce w grupie zwolenników przypadło

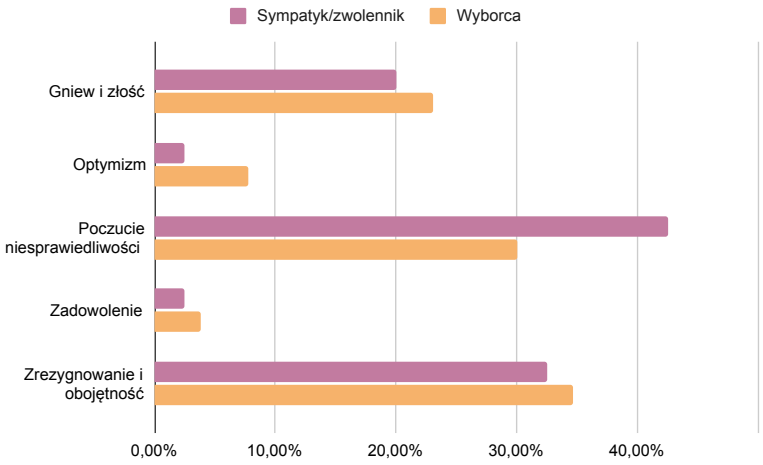

Wykres 26. Najczęściej odczuwane emocje na myśl o Polskiej polityce - częstość występowania odpowiedzi wśród ogółu respondentów.

Wykres 27. Najczęściej odczuwane emocje na myśl o Polskiej polityce w podziale na płeć. Procenty zostały obliczone w ramach danej płci.

zrezygnowaniu i obojętności (n=13, 32,5%). Najrzadziej deklarowano optymizm i zadowolenie (dla obu n=1, 2,5%). U wyborców najpopularniejsze było zrezygnowanie i obojętność (n=9, 34,6%), a jeden głos mniej zdobyło poczucie niesprawiedliwości (30,8%). Popularną odpowiedzią była również gniew i złość (n=6, 23,1%), a najrzadziej deklarowano zadowolenie (n=1, 3,8%) i optymizm (n=2, 7,7%). Możemy zauważyć, że wyborcy minimalnie częściej od sympatyków odczuwają zrezygnowanie i obojętność wobec sytuacji politycznej w Polsce, a w przypadku obu grup dominuje poczucie niesprawiedliwości. Emocje pozytywne stanowiły jedynie marginalny odsetek odpowiedzi.

Wykres 28. Najczęściej odczuwane emocje na myśl o Polskiej polityce w podziale na związek z politykiem. Procenty zostały obliczone w ramach danej grupy.

Protest społeczny wyrażany jest głównie za pomocą silnych negatywnych emocji. Wśród nich dominuje poczucie niesprawiedliwości oraz gniew i złość. Przybiera on formę głębokiego kryzysu zaufania, w którym silne wzburzenie miesza się z apatią, rezygnacją oraz brakiem optymizmu czy zadowolenia z sytuacji politycznej w Polsce.

4. Dyskusja końcowa*

*[5] Wyborcy i sympatycy Mentzena traktują swoje poparcie jako formę sprzeciwu, jednak należy podkreślić wyraźnie niejednoznaczny, chwiejny i miejscami krytyczny charakter tej relacji. Choć wszyscy respondenci zadeklarowali się jako sympatycy, zwolennicy lub wyborcy polityka, to aż zdecydowana większość z nich dostrzega w jego przekazie słabe strony, podczas gdy mocne strony zauważa jedynie połowa badanych. Równie wymowne są deklarowane powody śledzenia jego aktywności. Obok kontrowersji wokół jego osoby równie często wymieniano

[5]*część praxy, która została przygotowana wraz z Mileną Kijewską w ramach zajęć projekty badawcze w praktyce II

Tabela 10
Kierunki oraz forma i charakter protestu społecznego

Lp.	Kierunek protestu społecznego	Forma / Charakter protestu
1.	Koalicja rządząca uformowana po wyborach w 2023 roku	Protest społeczny wyrażany jest głównie za pomocą silnych negatywnych emocji. Wśród nich dominuje poczucie niesprawiedliwości oraz gniew i złość.
2.	Unia Europejska	Przybiera on formę głębokiego kryzysu zaufania, w którym silne wzburzenie miesza się z apatią i rezygnacją.
3.	Polski system polityczny i podatkowy	Towarzyszy mu wyraźny brak optymizmu czy zadowolenia z obecnej sytuacji politycznej w Polsce.

Przedstawione formy protestu odnoszą się do do wszystkich przedmiotów sprzeciwu i nie należy ich utożsamiać bezpośrednio z pojedynczymi kierunkami.

niespójność jego poglądów oraz chęć zweryfikowania programu politycznego. Tak wysoki udział motywacji o charakterze krytycznym, które obecne są nawet w grupie zadeklarowanych zwolenników, wskazuje, że zaangażowanie badanych nie wynika wyłącznie z bezwarunkowej akceptacji polityka, lecz w dużej mierze z potrzeby obserwowania go i dokonywania własnej oceny na jego temat. Potwierdza się to również w zestawie stwierdzeń dotyczących pełnionej przez niego funkcji. Respondenci zdecydowanie nie zgadzają się z tym, że reprezentuje on ich interesy. Jedynym stwierdzeniem cieszącym się wyraźną i najbardziej spójną zgodą jest określenie Mentzena jako „najmniejszego zła" na tle pozostałych jednostek sceny politycznej. Obraz ten sugeruje, że poparcie dla Mentzena pełni przede wszystkim funkcję wyrażenia sprzeciwu lub ogólnego niezadowolenia wobec aktualnej sytuacji politycznej w Polsce. Nie jest to jednak pierwszy raz, kiedy otrzymaliśmy takie wnioski. Na poprzednich etapach projektu (a więc w części etnograficznej i IDI) wielokrotnie pojawiał się temat związany z postrzeganiem Sławomira Mentzena jako wyłącznie „najlepszej opcji ze wszystkich" lub polityka, na którego można zagłosować przeciw obecnemu rządowi. Wyróżniono trzy główne kierunki protestu: (1) koalicję rządzącą uformowaną po wyborach w 2023 roku, (2) Unię Europejską oraz (3) polski system polityczny, prawny i podatkowy. Istotnym uzupełnieniem tego obrazu jest fakt, że płeć badanych różnicuje nie tylko natężenie, ale przede wszystkim kierunek protestu. Mężczyźni silniej koncentrują sprzeciw na wymiarze wewnętrznym (systemowo-instytucjonalnym). Kobiety, które są bardziej zadowolone z obecnej koalicji rządzącej, kierują swój protest silniej w stronę wymiaru zewnętrznego, przede wszystkim wobec członkostwa Polski w UE. Warto przy

tym zaznaczyć, że deklarowana relacja z politykiem (sympatyk/zwolennik wobec wyborcy) nie różnicowała żadnego z siedmiu ocenianych obszarów. Instagram, Facebook i TikTok wskazywane są jako główne kanały kontaktu z Mentzenem w niemal identycznym stopniu, a platforma X pozostaje tuż za nimi. Telewizja odgrywa rolę wyłącznie marginalną. Widoczne jest również zróżnicowanie kanałów komunikacji ze względu na płeć. Kobiety częściej wybierają Instagrama i TikToka, a mężczyźni YouTube i Facebooka. Analiza wpływu kanału komunikacji na ocenę stylu przekazu Mentzena przyniosła tylko jeden istotny statystycznie wynik. Postrzegana konfrontacyjność jego przekazu różni się w zależności od używanej platformy. Najczęściej zauważają ją odbiorcy Facebooka i YouTube'a, a najrzadziej użytkownicy TikToka. Można przyjąć, że to nie sama obecność w mediach społecznościowych, a specyficzny dla danej platformy format i ton treści wzmacnia poszczególne elementy wizerunku polityka. Analizowany protest społeczny realizuje przyjętą na początku definicję, a powyższe wnioski wskazują możliwe kierunki dalszych badań w tym temacie, jednak na większych próbach.

Spis tabel

1 Charakterystyka socjodemograficzna próby badawczej w podziale na płeć . . 9
2 Struktura socjodemograficzna badanych w rozbiciu na płeć oraz stosunek do polityka 11
3 Kategorie wskazanych plusów 14
4 Kategorie wskazanych minusów 17
5 Powody śledzenia aktywności Sławomira Mentzena – częstości 18
6 Powody śledzenia aktywności Sławomira Mentzena w ramach płci 20
7 Powody śledzenia a status relacji z politykiem 21
8 Stwierdzenia składające się na pytanie dotyczące położenia Sławomira Mentzena w politycznym życiu respondentów 24
9 Treść stwierdzeń składających się na pytanie dotyczące opinii politycznych i społecznych respondentów 30
10 Kierunki oraz forma i charakter protestu społecznego 36

Spis rysunków

1 Płeć respondentów. 5
2 Wiek respondentów w przyjętych kategoriach 6
3 Struktura wieku respondentów w podziale na płeć. 6
4 Miejsce zamieszkania respondentów. 7
5 Wykształcenie respondentów. 7
6 Sytuacja zawodowa respondentów. 8
7 Deklarowany stosunek respondentów do Sławomira Mentzena. 9
8 Czy zauważasz jakieś plusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi dla całej próby 12
9 Czy zauważasz jakieś plusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi wśród kobiet 12
10 Czy zauważasz jakieś plusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi wśród mężczyzn 13
11 Czy zauważasz jakieś plusy w przekazie Sławomira Mentzena? Udział odpowiedzi z podziałem na wyborców i sympatyków 13
12 Czy zauważasz jakieś minusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi dla całej próby 15
13 Czy zauważasz jakieś minusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi wśród kobiet 15
14 Czy zauważasz jakieś minusy w przekazie Sławomira Mentzena? udział odpowiedzi wśród mężczyzn 16
15 Czy zauważasz jakieś minusy w przekazie Sławomira Mentzena? Udział odpowiedzi z podziałem na wyborców i sympatyków 16
16 Charakterystyka Sławomira Mentzena - cała próba 22
17 Charakterystyka Sławomira Mentzena - cała próba 22
18 Umiejscowienie Sławomira Mentzena wobec życia politycznego badanych. Wartości na osi X odpowiadają medianie wśród ogółu respodentów. 1 - oznacza całkowitą niezgodę ze stwierdzeniem, a 5 - całkowitą zgodę. 3 odpowiada stosunkowi neutralnemu. 25
19 Umiejscowienie Sławomira Mentzena wobec życia politycznego badanych. Wartości na osi X odpowiadają medianie wśród ogółu respodentów. 1 - oznacza całkowitą niezgodę ze stwierdzeniem, a 5 - całkowitą zgodę. 3 odpowiada stosunkowi neutralnemu. 26

20 Najczęściej wskazywane kanały komunikacji z Sławomirem Mentzenem przez ogół respondentów. 27
21 Najczęściej wskazywane kanały komunikacji z Sławomirem Mentzenem w podziale na płeć. Procenty zostały policzone w ramach danej płci. 27
22 Najczęściej wskazywane kanały komunikacji z Sławomirem Mentzenem w podziale na związek z politykiem. Procenty zostały policzone w ramach deklarowanej relacji (sympatyk/zwolennik lub wyborca). 28
23 Stosunek respondentów do aktualnych wydarzeń politycznych, polskiej polityki i sytuacji obywateli. Podana wartość jest medianą obliczoną dla każdego stwierdzenia na podstawie odpowiedzi ogółu respondentów. Wartość 1 oznacza całkowitą niezgodę z podanym stwierdzeniem, 3 - stosunek neutralny ("ani się zgadzam, ani się nie zgadzam"), a 5 całkowitą zgodę. 31
24 Stosunek respondentów do aktualnych wydarzeń politycznych, polskiej polityki i sytuacji obywateli. 31
25 "Obecność Polski w UE przynosi Polsce i Polakom więcej szkód niż korzyści - częstość występowania odpowiedzi wśród ogółu respondentów 32
26 Najczęściej odczuwane emocje na myśl o Polskiej polityce - częstość występowania odpowiedzi wśród ogółu respondentów. 34
27 Najczęściej odczuwane emocje na myśl o Polskiej polityce w podziale na płeć. Procenty zostały obliczone w ramach danej płci. 34
28 Najczęściej odczuwane emocje na myśl o Polskiej polityce w podziale na związek z politykiem. Procenty zostały obliczone w ramach danej grupy. 35